ئەفسانە چییە؟ .. بابەز محەمەد جزا

[ئاپرتك دەربارەی چەتی ئەفسانەو خورافیات]

پێشکی :
ئاسان نییە خە کەکردنەوە بۆئەوەی دەربارەی ئەفسانەکان پێویستە ، بەڵام کارێکی مەحاڵ و نەکردەنی نییە ، لەبەرئەوە پێویست بوو ئەم کارە ئەنجام بدەم و خەم یەکلایی بکەمەوە تاهەمیشە و لەهەموو کاتێکدا بیرکردنەوە لەو قەناغە دیاریکراوانەو لەو کەرستە گرنگانەی بیری مرۆڤایەتی لەبەردەستماندا بن و بەپووختی ئامادەبن و چیتر پێویستمان بەئاکاك و هەوڵ بۆ ئاکامەکان نەبێت کەوزەیەکی زێری تەمەن دەبات ، ئەمش سەرەتای هەنگاوەکانی داهاتووە لەپێناو گەشتی کامبووون . ...

[بۆ خوێندنەوەی ئەم نووسینە کلیکی ئێرەبکەن .....]

کەتایی حکایەتە گەورەکە ... نووسینی: ستیڤان شمزینی

نیازم نەبوو هیچ بەشداریەک بکەم لە خوێندنەوەی ئەم دەخە تازەیەی کەرنا ڤیرەس هەناوەتییە ئارا، ئەویش لەبەر فاکتەرێکی زەر ساکار، لەبەرئەوەی نەخشیەکەم بۆ قەناغێکی مەترسیدارتردا دەوات لە جاران، لەگەیدا بوونی ئەو تومەرە شرپەنجەیەی لای چەپی مەشکم بیرکردنەوەی پەرش و بڵاو کردووەتەوە، زەر بۆ زەحمەت دەتوانم باری سەرنج و تەوانینەکانم لەسەر یەک خاڵی دیاریکراو کەبکەمەوە، بەڵام نەمتوانی بەدەنگی هەبژێرم لە راستای پشکشکردنی خوێندنەوەیەکی کوردیی چەپەو بۆ ئەو دەخە تازەیەی کەمەگەی مرۆڤایەتی پەدا تەدەپەت، کە بینیمان "تەماس فریدمان" یەکەم کەس بوو، دنیای دابشکرد بەسەر هەردوو دنیای پش و پاش کەرنا، کەچی یەکەم کەس نەبوو باس لەوە بکات جیهان لە بەردەم گەانکاریەکی

خـرادایـ و رەنگـ پـاردەی شـانەی نـیـو لـیـبرالیزم بـ هـتاهـتـایـ دابـداتـوە، ژبـرئـوەی فریـدمان بـ رەنگـکـی تـختـر لـ "یـوڤـال هـراری" پشتیـوانی خـی بـ ئـمـریکا و خودی ترـمپ دـربـیـو.
بیرمـ کـتایی مانگی دیسامبـری 2019، لـو کاتـی هاوـکانم خـیان بـ کـرنـڤالـی سالـی نـو ئامادـ دـکرد، کورتـ نامـیـکم بـ ئازیزـکم نارد و نووسیم "سالـی 2000 کـتایی رـمزیی دنیا بوو، بـوـی دنیای کـن رـیشت و دنیایـکی تازـتر جـی گرتـوـ هیچی لـ دنیای پـشوو نـدـچوو، هـرچی سالـی 2020یشـ کـتایی فیزیکی ئـو دنیایـ دـبـت". ئـگـر ئـمـ روون و وردتر بکـمـوـ، لـگـ هاتنی سـدـی بیست و یـک و هـزارـی سـهـمدا کـمـگـی جیهانی لـناو دـخـکی کـمـایـتی و ئابووری و کولـتووریی زـر جیاوازتردا خـی بـینیـوـ، بـ منـک کـ لـ دوو دـیـی کـتایی سـدـ و هـزارـی پـشوودا ژیابووم هـرگیز جـی بـوا نـبـوو، فریـای هـنگاونـان نـدـکـوتـم لـگـ ئـو ئـاـوگـ خـرایانـی جیهانگیریی بازاـ و نیولـیبرالیزم ئافراندبوونی. هاتنی 2020 سالـک بوو تـیدا پـشبینی زـر ئـگـر و گـانی رادیکالـیم دـکـرد، نـک ئـوـی هـزـک بـ ئاـیـکی سـوورـوـ رـبـرایـتـی ئـو گـانـ بکات، هیچ کات ئـوـندـ خـشخـیاـ نـبووم، کـچی چاوـوانی گـانکاریی بووم، چون دـمزانی سیستمی سـرمایـداریی و دیموکراسی پیربوو و دـقـیی نیو لـیبرالیزم چیـکـکـی لـ تـواوبوونداـ، ئـمـش هـروا خـونـکی ئـرخـوانی نـبوو، بـکو بـرمـبنای سـرنجدان بوو لـو قـیرانـ ئابووریـی لـ 2008وـ لـ وـ ستریتـوـ درـژ بووـتـوـ تا بـ ئـمـ دـگات.
نازانم چـندـ زانست پشتگیریی لـو خـیاـم دـکات، زـر جار وا بـ مـشکمدا دـت و دـچـت، بـوـی لـوانـیـ لـ دـریندا شارستانـتی زـر لـمـ گـشـکردووتری وـک لـوـی ئـمـ لـسـر ئـم زـویـیـ هـبووـت، بـام لـ ئاکامی دـندـیی و چاوچنـکی مـرـڤـوـ هـمووی لـ نـو برابـت.! ئـم خـیاـشم لـ منداـدانی دیقـتدانـوـ لـ شونـوارـ مـژوویـکاندا هـاتـتـ دـر، سـرم لـو هـزـ سوـما بـوو بیـنای هـمـکانی میسری کردبوو، یان زـر شونـوار و پاشماوـی فرـ کـنی مـرـڤ دـمخـنـ حالـی حـپـسان و بیرکردنـوـ. لـ سالـی 2014دا لـ بـشـ سـرـتایـکانی مـزـی "لـڤـر" ئـو هـستـم زـر لـلا قـووـتر بووـ: هـر دـبـت رـژـک بووـت مـرـڤایـتی گـیشتبـتـ لوتکـ و چـشنی یاریـ سیزیفیـکـ دیسان هاتبـتـوـ سـرـتای رـگاکـ. لـبـر خـمـوـ دـمـووت رـنگـ ئـو شارستانیـ کـنانـ سـروشت و زـویـان ماندوو کردبـت، ژینگـ تـیـی لـکردبنـوـ، وـک ئـو تـفانـ مـزنـی لـ ئـفسانـی سـمـرـوـ درـژـ بـتـوـ ناو ئاینـ ئیبراهیمیـکان، کـ تـواوی زـوی داپـشیـوـ و دوای ئـوـ مـرـڤ لـ نـمـاـیـوـ دـستـی

پێکردەتەوە. یان لە ئەنجامی جەنگێکی وەها وێرانکاردا مرۆڤ گەڵابتەوە سەردەمی ئەشکەوت. وەک ئەوەی جارێک ئەنیشتاین وتبووی نازانم سروشتی جەنگی جیهانی سێهەم چۆن، بەڵام جەنگی جیهانی چوارەم لە ڕێی تۆپ و دارەوە دەکرێ. چون لەدیتنی ئەودا جەنگی سێهەمی جیهان مرۆڤایەتی دەگەڕێنێتەوە بۆ چاخی بەردینی کەونار. خۆ ئەگەر شتی وا لە رابردووشدا ڕوویندابێت، لە ئەستای ئەمەوە نزیکترین ئەگەر!. بەڵێ ئەگەرێک لەبەردەم دەرگای هەر ڕۆژێکماندایە.

کە دەتوانێت لەوە دنیا بێت سەدیەکی تر ئەمەی مرۆڤ لە ڕێی بەگەڕخستنی عەقڵەوە بەدەستی هێناوە وەک خەی دەمێنێتەوە؟. ئەم قسەیەم ڕاکێشانی هزری خوێنەر نییە بۆ کێشەیی دنیا وەک خورافەیەکی نوێ یان دووپاتکردنەوەی هەمان سیناریۆی ئاینەکان نییە بۆ ئەو کێشەیی لە بارەی دنیاوە دایانێشتووە. بەڵام هەر ئەو مرۆڤی تاکو کێشا کێشەیەکانی سەدەی نۆزدەهەم "1892" ڤایرەسی نەدەناسی یان نەیدەتوانی لە ڕێی چاویلکەوە بیبینێت، نەخێشی بە دیاردەیەکی ناوەکیی دەبینی نەک دوژمنێکی نەبێنراویش لە دژەوە هەبێت نەخێشی بخات، هەنووکە هێندە ڤیرەسی نازدار و ژاهری بەرهەم هێناوە، بەشی دیان جار خاپورکردنی زەوی و لەباربردنی هەلومەرجە ژینگەیەکانی ژیان دەکات!. کە هەیە بتوانێت گرێنتی ئەوە بکات ڕۆژێک ئەم ڤیرەسانە لە مرۆڤ یاخی نابن و بێندیخانەی تاقیگەکان جێناهێڵن و مرۆڤایەتی کەمەکوژ ناکەن؟ خە لە خۆا ئەم پرسە نەبووتە بابەتێکی سەرکی بیرکردنەوە و فەلسەفە و سینەما. هەروەک چۆن "سلاڤەی ژیژەک" نموونەی فیلمەکەی "فرێد جیمسن"مان بەبیر دەهێنێتەوە کە "ڤایرەسێک جیهان لە بن دەردەهێنێت"!. ئەو لێناوچوونە ئایدیالیستەی ئاینەکان بە فەرمکی تر باسیان لە دەکرد، خەریکە ئەمڕۆ پێی دەگەین، بەڵام تاکە جیاوازییەکە ئەوەیە ئەم کارە لەلایەن هێزێکی بادەستی میتافیزیکییەوە ئەنجام نادرێت، بەڵکو لە ئەنجامی گەمژەیی ئەو مرۆڤ بەخوابووەی دەخوازی نیتچەوە وا رووەدات.

تا دەمکی نزیکیش واماندەزانی عەقڵ هەمیشە ئامازی بەدیهێنانی خێشبەختییە. لە داخەکەم ئەو عەقڵەی جێی بە ئاین و خورافە و خوداکانیش لەژێر کرد، مرۆڤی خستە سەر شاڕێیەکی تازە، نەبەرهەمهێنی وێرانکاریی و کارەساتکی هێندە گەورەیە هیچ کات لە دەسەاتی هیچ باوەڕێکی خورافیدا نەبووە و نابێت. ڕەنگبێ بپرسن، داخۆ پێوەندیی کێرنا ڤیرەس و عەقڵ چییە؟. پرسیارێکی بەجێیە و کاری ئەمڕۆیە وەڵامی پێ بدەینەوە، ئەمە لە ساتەوەختکی مێژووییەداین ناتوانین دەستبەرداری زانست وەک بڕیارێنجامی

بگۆڕخستنی عەقڵ بین. تازە ناتوانین چی ڤیرۆس و چەکی ئەتۆمیی و کەکوژ لەناو ببین؟، مەگەر هەساریەکی تر هەیە بیکەینە کەلاوە بە فڕۆدانی ئەو پاشماوکانە؟. دەبێت دووبارە ڕێگاچارەیەکی عەقڵانی بگرینەوە بەر، ئەمش لە توانای ئەو سیستەمدا نییە خەی بەرهەمهێنی ئەو ئەنجامە کارەساتبارانەیە. هەروەک لە چاوپکەوتنکی ئەم دواییانەدا فیلەسووفی فەڕەنسی "میشێل ئەنفرە" وتی "دنیای ئەمە تازە ئەو هەشیارییەی ئەزموون کردووە کە ئەمە لە کۆتایی ئەم شارستانێتییەدا دەژین". دواتریش ئەوروپا وەک "پەینگۆکی کاغەزیی" وەسف دەکات.

ئەگەر لە سەرەتای شەشی پیشەسازییەدا تەکدەرە ژینگەییەکان لە ناوچەیەکی بەرتەسکدا قەتیس بووبن و بەو ئاستە بەربڵاوە کاریگەرییان نەکردبێتە سەر تەکدانی ڕووشی سروشت و بایی ئەوە بووبن لە ماوەیەکی خەرادا هەبوشنەوە و خاوەن ببنەوە و بگەڕنەوە بە دەخی پشووی خۆیان. ئەوا ئێستا تەکنەلەژیا زەوی کردەتە حاویەیەکی گەورە و بە جۆرێک ژینگە وێران بووە و ڕووشی کەشوهەوا تەکچووە ملیۆنها ساڵ پێویستە تاکو زەوی بگەڕێتەوە بە باری چەند سەدەیەک بەر لە ئەمە، کەواتە هیچ ڕێگەیەک شک نابەین بە گەڕانەوە. ئەمش خەفەتە سەرکیەکەی ئەمەیە. لەگەڵ ئەو هەموو پشکۆتنشدا هەشتا ژمارەیەکی بەشووماری مرۆڤ لە ژینگە پیسکان و لەدەزخی جەنگ و هەژاریی و برسێتیدا دەژین. ئەمش وای لە "یوڤاڵ نوه هەراری" کرد پەداگریی بکات، بەڵا هەرە گەورەکەی مرۆڤایەتی بە تەنە بوونی ڤیرۆسێک نییە، بەڵکو کارەساتی لەوە مەرگبارتر ئەویە بیر لە ریشەکەش و لەناوبردنی هەژاریی و سەرپێخستنی سیستەمکی تەندروستی بە جیاوازیی بە هەمووان نەکرێتەوە. هەرچەند لە دیدی هەراریدا مومکینە سیستمی باڵادەستی ئێستا ئەو کارە بکات بە تایبەت ئەو چاوی بیوتە هەنگاوکانی ئەمریکا لەم ڕاستایدا. بەڵام ئایا ئەو ئەمریکای ترەمپ سەرکردایەتی دەکات ئەو کارە بە مرۆڤایەتی ئەنجام دەدات.؟ وەڵامکە ڕوونە: نەخێر.

کاتک ترەمپ بە سەرک کەماری ئەمریکا هەبژێردرا، بە هەندک سیاسیی و خوەندەواری دنیای ئەمە، ئەنجامکی چاوەڕوانەکراو بوو، بەڵام بە لای ئەمەومانانەوە ئەگەرکی نزیک بوو، هەردە بوو ئەکتەرکی شێت و قەشمەی وەک ترەمپ جڵەوگیری ئەمریکا بکات "ئەمە بە دەربەینی نوام چۆمسکی". هەموو دەمانبینی چلۆن ئەمریکا لە ڕەی پۆلیسی جیهان پاشکشە دەکات. ئەمریکا و نیو لیبرالیزم پۆیستیان بە پۆپۆلیستکی وەک دۆناڵد ترەمپ هەبوو سەرکردایەتی ئەو بارە خوارەی هەنووکە بکات. هەر ئەودەم وتارکم بە ڕۆژنامەیەک ئامادە کرد لەژێر ناوی "هەبژاردنی ترەمپ یان کۆتایی سەردەمی

ڕەمانسیزم لە سیاسەتی ئەمریکادا". ئەم وتارە لە ڕۆژی 10-11-2016 نوسرا و بڵاوکرایەوە. لەوەدا زۆر ئاگەر بە داهاتووی نزیک ورد کرابوونەوە، ناوکەیی هەموو ئاگەرکانیش لەوەدا چڕ کرابوونەوە بەهاتنی ترەمپ وەک دەمەستکی پێپلیستی سپی پێست، جیهان پێ دەنێتە قۆناغێکی خراپی وەهاوە لە ئێستادا لە توانادا نییە ئاکامە زیانبارەکانی بزمەرین.

هەر لەو وتارەدا نووسیبووم "هەڵبژاردنی ترەمپ وەک سەرۆک کۆماری ئەمریکا ڕووداوێکی سادە و ساکار نییە تاکو ئەمە فەرمالیستانە شرۆڤەی بکەین. بە پێچەوانەوە ئەمە گەلانوایەکی دەستجەمعی خودی ئەمریکییەکانە بە ئاوێنەی تێخی نیو کلۆنیالیزم و خۆ ڕادەستکردنی تەواو بە ویستی نیو لیبرالیزم، گەلانوای پلاندانەران و نەخشەداڕێژرانی سیاسەتی ستراتیژیی ئەمریکییە بە دیدگاکانی کۆنسەرڤاتیزم. ئەم سەردەمە تازەیە گەلانوای ڕەوتی مێژووە بەرەو دواوە، بەرەو ئەو مێژووەی لە سەرەتای سەدەی بیست بەهەی قەیرانە دارایییەکانی کاپیتالیزمەوە دوو گیان بوو بە دوو ڕوانگەی تۆتالیتەر و مۆترسیداری وەک فاشیزم و نازیزم. ئاگەر فرانکە و مسۆلینی و هیتلەر دیوە تراژیدیکییەکەی ئەو مێژووە بن، ئەوا ترەمپ دیوە گاڵتەجاڕکێتی "ئەمە بەدەربەینی کارل مارکس". جیا لەمەش ئاگەری دووبارەبوونەوەی هەمان سیناریۆ هەیە لە وەتانی تری ڕۆژئاوایی و ئەورووپیی، بە تایبەت ئەم ئاگەرە بە ئەڵمانیا زۆر بەهێزە، ئەویش بە بەرزبوونەوەی کەرقی ڕەوت و پارتە ڕاسیست و ڕاستەوەکانی لایەنگری نیو لیبرالیزم".

دەمەوێت لە قسەکردن لەسەر ترەمپەوە بگەڕێمەوە سەر ناوەکی بابەتەکەمان، ئەویش بە تەرحکردنی ئەو پرسیارەی ئاخۆ کەرەنا دەبێتە سەرەتای گەلانکی ریشەیی لە دنیادا؟! یان چی دنیایەک لە دوای کەرەنا چاوەڕوانمان؟. دیارە تاکو سەر مرۆڤایەتی لە کابووسی ئەو قیرەسەدا نامێنێتەوە، وەک ئەوەی ئێستا دەبینین بە پێی دوا ئامارەکان ئەوە دەردەخەن لە ئاستی جیهانیدا ڕەمانی "تاعون"ی کامە پێ خۆنەرترین کتێبی دەخی کەرەنتینە و ئەم ڕەوشە ئاوارتەیە بووە، لەوە دەچێت مرۆڤی سەردەمی کەرەنا بیەوە لە ڕەی ناسینی تاعونەوە نەهێنییەکانی کەرەنا قیرەس ئاشکرا بکات، یان بیەوێت ڕووخسارە لەکچوو و دژەکانیان بدزێتەوە. بەڵام ئایا ئەم دەخە ئاوارتەیە "بڕیاری ناولێنانی جەرجیە ئاگامبەن" تاکو سەر دەمێنێتەوە؟. ئاگەرچی من نامەوێت، وەک ئاگامبەن کەرەنا بە سووکە هەڵامەت پێناسە بکەم، چوون قەبارەی زیانەکانی کەرەنا هەروا بە ئاسانی بە سیستمی سەرمایەداریی تێناپەڕێت. ماف بە خۆم دەدەم بڵێم ئەو دەخە نائاساییەی لە وەتان گیراوەتە بەر لە خەمخۆریی نییە بە گیانی

هاووڵاتیان، هێندەی خەمخواردنە لە وشکبوونی جۆگەی بازرگانی و ئابووری بازاڕ، چون بە رووبی بینیمان سەرمایەداریی، ئابووری لەسەرووی زیانی خەڵکەوە دانا. لە کۆتایی داستانەکەدا دیارە سیستمی پزیشکی زاڵ دەبێت بەسەر قیرەسکەدا، ئەوەی دەمێنێتەوە ئەو دنیا تازەیە دەبێت لە دوای دیار نەمانی کۆرنا دێتە ئارا. هەموو دنیایەن لەوەی ڕەنگی دنیا دەگۆڕێت کە ڕەنگە بانسی هەزیش لەگەڵیدا بگۆڕێت، ئەوەی لەمان دیار نییە، شەوازی ئەو گۆڕانەیە.
کۆرنا تەنە ڕووداوێکی ساکاری ناو مێژووی قیرەس نییە، بەو جۆرەی فەلسەفەکاری کورد "ئازاد حەمە" بیری لە کردۆتەوە. کۆرنا هەر ئەو دەخە ئاوارتەیە نییە حکومەتەکان بە کانترۆڵی زۆرتر کڵکی لەوربگرن، بەو شێوەیەی "ئاگامبن" لە ڕوانگەی بایە سیاسییەوە گۆڕانی کردووە،. ئەمیش درێژەپەدانی بیری "فۆکۆ"یە کە هەمیشە دەستات لەسەر ترس و قەمع ڕاوەستاوە. لە دیتنی مندا کۆرنا عەبا ڕەشەکەی سەر قەیران و بڕینە قوواڵکانی سیستمی سەرمایەداریی هەڵدایەوە، بە تایبەت لەو ساتەوەختەی پایتەختی وڵاتە ڕۆژئاواییەکان بە چەی دەکەونە ژێر شاڵاوی ئەو دوژمنە پەنهانەوە. تەنانەت نوکتەیەکیشم لەسەر ئەمە دروستکردووە "کۆرنا پڕۆلیتاریایەکی نوێیە" و وەک تارمایی گورز لەو سیستمە دەوشێنێت بانگەشە بە جیهانگیریی ئابووری و بازاڕ و تەندروستی و بچووکبوونەوەی دنیا دەکات بە ئاستی گوندێک، تەنانەت یەکێتی ئەورووپا و هاریکاریی گەلانی کردە سەفستەیەکی پووچ بە تایبەت لەو نیگارەدا ئەمە بە ڕوونی دەرکەوت وڵاتان سنووریکانیان بە ڕووی یەکتردا داخست. کۆرنتینە هەر ئەوە نەبوو هەر مرۆڤێک لە ماڵی خۆی بێت، بەڵکو بازنەکە فراوانتر بووە بە هەر وڵاتێک لە ماڵی خۆی و بە سیستمی تەندروستی خۆیەوە ڕووبەڕووی ئەم بەڵایە ببێتەوە. لانیکەم لە حاڵی حازردا ئەو وەهمەی پووچڵ کردەوە، نیولیبرالیزم وەک ئەفسون و نموونەی ئیدیاڵ لەبارەی خۆیەوە لە ڕووی زیهنییەوە بەرهەمی هێنابوو.
شتێک زۆر لەی دنیا بم، قەناغی پەست کۆرنا، دنیا هەمان دنیاکەی پێشوو نابێت. هەمیشە جەنگ و پڕتا یونیڤرسالەکان، دەموچاوی جیهانیان گۆڕیوە. ڕەنگبە باشترین فاکت لەم بارەوە پڕتا گۆرەکەی سەدەی چواردەهەم بێت لە ئەورووپا، گۆرچی ئەو پڕتایە نزیک بە نیوەی دانیشتوانی ئەودەمەی ئەورووپای قڕ کرد، بەڵام ڕەنگی ئەورووپا و ژیارەکەشی لە ریشەوە گۆڕی. هەروەک "ژاک ناتالی" باسی دەکات ئەم پڕتایە بوو بە فاکتەری گۆڕانکی ڕادیکاڵی لە سیستمی ئاینیدا، ئیدی قەشەکان ڕۆڵی خۆیان لە دەست دا و جێگەیان بە پۆلیس چڕ کرد تا بە ڕۆڵی ئەوان هەستێت، ئەمەش بە بڕایی قەناغی گواستنەوەی

دەسەڵات لەسەر مەبنای باوەڕ دادنەت بە بینای دەسەڵاتێک لەسەر بنەمای هەز. ژاک ناتالی لە بارەی ئەو ڕووشەی هەنووکەوە بەهەی کەرنا ڤیرەسەوە دەڵێت "ئەو سیستەمی دەسەڵاتی لەسەر پاراستنی مافی تاک بنەدەت، ڕەنگە هەرەس بهێنێت، لەگەڵ خۆیشیدا ئەو دوو میکانیزمە بەرەو ئاوابوون دەبات کە پشتیان پێ دەبەستێت: مەبەست لە بازاڕ و دیموکراسییە".

کەواتە گەلان حەتمییە!. پرسیارێ تەقنەرکە ئەوەیە، لەم بەشایییدا چی چاوەڕێی مرۆڤایەتییە؟. بەدەر لە هەڕەشە ئیکۆلۆژییەکان، کە چەندان ساڵ بوو هەشداریی دەدرا بە سیاسیی و هەڕەسهێنەرانی ئابووری جیهانی مرۆڤ لەبەردەم هەڕەشەی ئەو ژینگەیەدایە تاکە هەلومەرجە بە ژیان. ئیدی ئەو هەشداریانە سوودێکی ئەوتۆیان نەماوە!. هەرچی پێوەندیی بە سیستەمەوە هەیە، ژاک ناتالی لە گریمانەی هەرەسی سیستەمە ڕژئاوایییەکاندا، ئاسەخ دەبینێت، بەوەی سەردەمێکی تازە دەتە ئارا، ڕژەمە خەسڵەتەکان لە ڕەی هەشی دەستکردەوە بە کەنترۆڵ و چاودێریی وەک تاکە ئەلتەرناتیف دەنە سەر شانە. هەرچی فیلەسووفی فەڕەنسی "ئالان تەرین"یشە لە دوا ئینتەرڤیەی خۆیدا ئاماژە بەوە دەدات "وا دەزانم چووینەتە ناو فەرمێکی نوێی کەمەگەوە، بە گوێرەی دەربینی ئابووریزانەکان، دەشێت بە کەمەگەی خزمەتگوزاریی ناوی بنێین، بەڵام کەمەگەی خزمەتگوزاریییە لەنێوان مرۆڤکاندا، ئەم قەیرانە ئەو تۆزە بەرز دەکاتەوە کە چاودێریی و خزمەتگوزاریی دابین دەکەن". ئەوەی دیارە ئایندە هیچ لە خۆش ناچێت، لەوانەشە تەرین لەو ئایندەیە ترسابێت بەیە پەداگریی لە باسی هەنووکە دەکات. گەرچی ئەمە نیولیبرالیزم ڕەت دەکەینەوە، بەڵام ترسمان هەیە بە ئاوابوونی حکایەتەکەی، چیرۆکی ڕژەمگەلێک دەست پێبکات دنیا بە زەلکاوی فاشیزم رابکێشنە دواوە.

نامۆبێت ڕەشبینی ببەشمەوە، هەمیشە ویستوومە چرایەکی ئومێدەوار بم، ئازارەکەم ئەوەیە ناشە چاوپۆشی لە ڕووبەڕووبوونەوەی ئەوە بکەم لەناو شانەی ژیانی مرۆڤدا دەگوزەرێت کە تا دێت ئاسەکە تاریک دەکەن. ئەم ڕووشە نائاساییە هەر دەبوو ڕووبدات، نێک لەبەرئەوەی مەحکوم بووین پێی، لەبەرئەوەی خەمان مەحکوم کردبوو بە وەڕانکردنی ژینگە، چاوچنۆکی ئابووری، بە بازاڕکردنی ژیان، بەرهەمهێنانی زیاد لە پێویست، مەسرەفگەرایی بەمانا، شێ و برسیکردنی یەکتر، بەباوکردنەوەی هەژاریی، بەردەوامیدان بە ڕامیاریی پڕتکە و زاڵ بە، هەموو ئەمانە یەک ئەنجامی خراپیان دا بەدەستەوە: قەیرانی ئابووری و هەرشی قیرەسکان. لە دەنیام مرۆڤ بێت یان سبەی سەردەکەوێت بەسەر کەرەنادا، بەڵام هیچ کات ناتوانێت بەم عەقڵی

ئەستایەو بەر بەو بەڵا گەورانەی داهاتووی نزیک بگرێت، کە ڕەنگە ئەوکات بیر لە کەرەنا بکەینەوە وەک بە بەزیترین و بەزیوترین دوژمن. ئەوسا کەمکەوژ دەبین و کەسکیش نەماوە دەپەک ئەسرینمان بە بژێت. پێش ئەوەی زەوی ببێتە گەستانی تەواوی مرۆڤایەتی، پەویستە فریا بکەوین و بڕخە بکەوین، بەڵام چۆن؟ من هیچ نازانم.

10-4-2020
خەرئاوای زەمین

گەانی راستەقینە ئاوها دەکرێت … لەتیف بەوار

خوێندنەوەیەك بە روئیای شیعریی ‘چراکە تەماوی ترە’
……..
لەتیف بەوار
……..

چراکە تەماوی ترە
لەوەی پشت گوێ بخرێ
شەو یەلدا لە موی نیوان باریکترە
گەر ملی یەک بە یەکیان بە پەتا نەکرێ

یەکێتی و پارتی و ئەوانەی راستەوخۆ و ناراستەوخۆ لەدەرەوە و ناوەوە ئیدامەدەری ئەو دەسەڵاتە مافیاییەن، کە سی ساڵ پێش ئێستا و دوای ڕاپەڕینی جەماوەریی و سەرتاسەری خەڵکی کوردستان گەانەوە وەکو دوو مافیای ئەزموونداری خۆیان کرد بە ناو شارو شارۆچکە ئازادەکانی باشووری کوردستانداء یەکسەر دەستیان کرد بە بینی بانقەکان و پاشان ئاودیوکردنی بنخانی کوردستان؛ هەر لە سەددی بڕخەوە بیگرە تا شەفە و وایەری مس و فافۆن و عەمودی کارەبا، لە شاخ هەر خەریکی خیانەت و بازرگانی بە خوێنی ڕەنجی کوردەوە بوون و لە شاریش لەگەڵ بەشەکەی تردا یەکیان گرتەوە کە ئەمن و بەعسی و کۆنە موستەشارەکان بوون، بە درێژدان و پەردان بەو تاوانانەی کە ئێمەی بەعسیش پێی پە نەبردوون و نەیکردبوون، زوو هەموو مەلەفەکانیان دەست بەسەردا

گرتووە سوتاندنیان، لە شاخیش سەر بەرزاییەکانیان گرتبوو
نەیاندەهشت هیچ هاوڵاتییەك پێش هاتنی سەعاتی سفر رابکات و خۆی و
ماڵ و منالی رزگار بکات ، کەچی خۆیان سەعاتێ پێش کاتی دیاریکراو
بە فڕۆکەوە وەکو سەگی دز دیار نەمان تا ئێو کاتی رژێمی
بەعس کیمیابارانی کرد بەسەر خەڵکدا.
ئێوانە هەر مەگەی گەندەڵی و خیانەت و یاساشکێنی و ستەمن، تا
بوونیان مابێ دەبێت کورد هەر کێلەی ژمارە ٣ بێت، دەردەکە لەوەدا
خەست دەبێتەوە کە ئێو قەڵەمبەدەستانەی خۆیان بە هزرمەندو نووسەرو
ئەدیب دەزانن پارچەیەکی پیسن لەو مەنزومەی دەسەڵاتە مافیاییەدا،
یان لە ڕۆژنامەو میدیایەکی سەبەری دەسەڵاتدا کاردەکەن و چەند
موچەیەك وەردەگرن، یان لە دەزگایەکی بە ناو ڕۆشنبیری و چاپەمەنی
و بنکەو کەکخراوە بەناو مەدەنییەکاندا کار دەکەن و دەست بە
سنگیانەوە دەگرن بە مەسئولێ دزو تاوانبارکان وخۆ دەچەمێننەوە بە
سیمبوڵێ بگەنکانیان، کەچی لە تەنێ کەمایەتی و بەرهەمکانیاندا
خۆیان بە قوربانیی دەستی ئێو دەسەڵاتە دەزانن، ئەمەیە دوو فاقیی
و دووڕوویی زەرینەی ئێوانەی وەکو حیزبێ نائازییەکان کە دروشمی
گەلان هەڵدەگرن و داوای موچەو مەنەت لەو دەسەڵاتە مافیاییە
دەکەن، ئیتر بەسە تا کەی خەڵ دەکەنە چاوی خەڵك، هەرچەندە خەڵك
زۆر لەوە هۆشیارتن و ئێو راستیانە دەزانن.

خوازیاری ئاپسکانەکی تریشقانەم
درەختی ئیشکوتراوی بە بەر ئاتەکەنێ
ئەژنۆی یەکلاکەرەوە ڕەکبخا
لافاو ،
بە پلیکانەی چەما ، سەرخا
چی تەپۆك و
زەنگ کە لوتکەیە.. بیانستێتەوە
شتەکان هەر هەمو
وەک خۆ
بخاتە ڕوو
ئێو مانگرتنە پچڕ پچڕانەی ئیرە و ئێوە
سەرانسەریی یەکخا
بوونێ بەو بەرنامە بە پایە و
ناوەڕۆکە کرچ و کاڵانیان بێ:
هیچوپوچ و
پوکن..
پوک ، پوک

گۆڤانی راستەقینە لە دیدی شاعیرەوە بە راستگۆیی و دڵسۆزیی و بەوابوون بە دۆزی ڕەوای میللەتی چەوساوەی کورد دەتە دی، کە خۆی ئابپسکێنێت لە هەموو ئەو ڕەگانەی دەچنەوە سەر ئەو دوو بنەماڵە کوردفرۆش و دزە، کە ئامادەبن ژیان و مردن وەك یەك تەماشا بکەن لە پێناوی گەشتنە ئەو ئاواتە بەرزو بڵندە کە هیچ کەس و حیزبێك نەیتوانی پێی هەستێت، سەیر ئەوەیە حیزبەکانی بەرهەستکار بە دروشمی نەمانی دڵسۆزاتی گەندەڵکیان فریو دا کەچی دوایی خەیان سەریان لە بنی بەڵێی ئەو دڵسۆزاتە گەندەڵەوە دەرچوو، لەردا شاعیرو نموونەی شاعیر دەتوانن ئەو گۆڤانە بکەن بە هیممەت و هەوڵی بە پسانەوە، خە ئەو ڕەنگە هەر ١٠ ساڵی تر تەمەن بواری بدات، چەند شانازییە ناوی بچێتە لیستی پیاوە مەزنەکانی جیهانەوە کە گەلەکانیان ڕزگارکرد لە قەناغی قەراخکارییەوە بە دادپەروەریی ڕاستەقینە، نەك بە مشتی پارەی لە کاغەز دروستکراو خەیان و سومعەی خەیان بە هەتایە ناشرین بکەن، چ هیواو ئامانجێك لەوە مەزنترە میللەتێك ڕزگار بکرێت لەو دوو میکرۆب و پەتایەی ٣٠ ساڵە گەورەو بچووك پڕوی دەناڵێنێ، موساوەمە لەگەڵ دزدا ناکرێت، ڕاپەڕین و یەکگرتن و جورئەت و تەکۆشان پێویستە بە لەناوبردنی ئەو دومارە پیسانەی هیچ چارەسەرێکیان نییە جگە لە هەڵکۆشانیان نەبێت، کاتیان زۆر نزیک بووەتەوە تا لەگەڵ کرێنادا قسەلاچەبکرێن، لە هەرشوێنێك بینیتانن وەکو چاوچیسکە دادگای گەلییان بە دابنێن و بە تانک و زریپۆشەکانی خەیان لەناویان بەرن، لەسەر ئەو ئەو ئەپارتمانە٣٠ قاتانەی بە پارووی دزراوی بەوژن و هەژاران دروستکراوە فڕێیان بدەنە خوراوە، کەس ناتوانێت بەرەنگاری رقی پەنگخواردووی میللەت بێت، گۆڤانی راستەقینە ئاوها دەکرێت کە موساوەمە نەکرێت بە کۆشەی جارنوسسازی گەل بەرامبەر پارەو کورسی، چی ماوە کاولی نەکەن و بگەنی نەکەن؟ ژیان و تەمەنی دوو نەوەیان کاول کرد، عالەمیان توشی دەردی دەروونی کرد، داروبەردو سەرخان و بنخان و ئاوو هەوای کوردستانیان بە عالەمی ئاشکرا دزی و جورئەتێك نییە دەستیان ببڕێ تا ئەو کاتەی هەزی ڕاستەقینەی گۆڤانکاری گەل دەتە بوون و لە ڕیشەوە داری ژەقنەبووتیان هەڵدەکێشێت.

بە وتەی پێشینان: لە بنی هەمانکە با
یا لەناویان دەبا
یان تیا ئەچین !!

ئازارکێشانی ئەم درم و دەردە
لە خودی (بار)ی سەخت و
قورسترە
لە قۆناغی شۆڕشگێڕیەوە

دەیان خەو و
خانەوادە..
لە جامە ڕەشکانەوە
وەک قەڵەمڕەش دەشنە سەر جادە
هەر ئەی مەردەزمەی ناو مەتە و
ئاژەڵە درندەی ناو جەنگەڵن
بەینی (ساتر)
خەمی گەورەی چەقەیە
داهێشتنی نەخشە و
داگیرسانی هەر کپەیەک
سوڕە مژدەیە
ژیان و تەمەن چەند سات و چرکەیەکی خەران و دووبارەبوونەوەیان
مەحاڵە، کەواتە کاتیەتی ئەوانەش کە لە بەتانی ئەو دوو تاقمەوە
پەچراون و یان خەیان پەچاوە بیر لە پاشەژی نەوکان بکەنەوە،
ئەم کەشکە بە بناغەی یەکێتی و پارتی لەسەر ئەشکو پروسکی
کوژراوانی شەی ناوخەو بە سەروشوێنان دروستکراوە درەنگ بەت یان
زوو هەر دەوخەت و مالی هەمووان کاول دەکات، کەواتە با بە
شەویەکی ئەندازیارانە خەمان بیەوخەنین و کەشکی دادپەروەریی و
مافی مرۆڤی لە شوێندا دروست بکەین، ئەسکو پروسکی ئەو بە
تاوانەش دەربکەینەوەو بیکەین بە جاوی جەللادو بکوژەکانیاندا،
ئەمە راچەنینی جەماوەریی دەوەت، ئەمە خە داماڵین لە نەرگزیەت و
مەسەحەتی پەویستە، ٣٠ ساڵە هەموو شتەکمان بینی ئیتر بەسە، لە
گەورەو بچوک، شەتو ئاقە راستی ڕوونەو بەکەس ناشاردرێتەوە، ئەوانە
لە دوژمنی دەرەکی زیاتر بە زیان بوون بە میللەت و خاکی کوردستان،
ئەو عەوام و ڕەشکانەی نازانەت بە چەپەڵیان لەدەدات پەویستە دەست
بکەن بە گریان و بزانن ئەوانیش لەگەڵ دەسەاتدا تاوانبارن،
هاوبەشن لە هەموو ئەو تاوانە گەورەو بچووکانەی ڕەژانە پەی
هەدەستن، هەروا ئەوانەش بە بەیەك دەنگیان پە دەدەن و
بەرگریان لە دەکەن با بزانن هیچ جیاوازیەکیان نییە لەگەڵ ئەو
سەرە بکوژانەی سەدان تاوانیان دەرهەق خەك کردووە هەر لە شاخەو
تا شار، هەر لە سەردەمی راو و ڕووت و سەرانەو تا سەردەمی
گرەبەستە نەوتییو نهێنیەکان کە گەل هیچ داهاتەکی نەوت و ناوخە
نابینەت جگە لەو دزیانەش کە لە موچەی نەرداراوی حوکمەتی ناوەندی
دەکەن. ئەوانە نابەت بە زمانی ڕەزو دبلەماسیەت لەگەڵیان بدوێی
چونکە نە سیاسین نە دبلەماسی، بەڵکو شەلاتیەکی دزن و خەیان
کردووە بە دەمراستی گەل، ئەوانە هیچ ڕەزو بوون و قەوارەیەکی
دەولەتییان نییەو وەکو مافیایەکی سوك مامەڵیان لەگەڵدا دەکرەت و

تەماشا دەکرێن، جا تەی خوێنەری بە ئەمەك و تێگەشتووی کورد دەبێت ئەو راستییە بزانیت هەرگیز نابێتە خاوەنی کەسایەتیەکی مرۆڤئاسا تا ئەو کێبڕکێی ئەو گورگانە لە جەستەمان دەرنەکەین و بە سزای تاوانکانی خۆیان نەگەن، ئەوسا ئەمەش لە بارگای نەتەوە یەکگرتووەکان داوای مافی راستەقینەی گەلی خەمان دەکەین، نەك بە هەلیکۆپتەر دەلارمان بە بێنن وەك لە ساڵی ٢٠٠٥دا سەرانی یەکێتی و پارتی داوایان لە بریمەر کرد، دەبێت رۆژێك بێت خوێنی بە ناحەقژاوی هەموو مامە ێیشکان لەو جێللادو تاوانبارانە وەربگرینەوەو سەرتاسەری تاوانکانیان ئاشکرابکرێت، سەرجەم ئەو موڵك و زەوی و باخ و ڤێللاو هاوینەهەوارو پارەو زێڕو پشك و کەمپانیاو ....یان لەسەر زگی میللەت قوتیان کردوونەتەوەو دزیوە لێیان بسەنرێتەوەو بە دادپەروەریی بەسەر ڕەش و رووتی گەلدا دابەش بکرێت، دەبێت دنیان بین لەوێ تا ئەوانە مابن کەس خۆشی لە خێی نابینێت..

لەم قەیرانە جێنجاڵدا
دز و پاڵەوان لەك ناکرێنەوە

شتەکان هەر هەمو
وەك خۆ
بخوێنە روو
بە وتەی پێشینان :
لە بنی هەمانکە بڕن
یا تیا ئەچن ، یا تیا ئەچین
بەسە ئیتر !!

نەڤڵەت: کچەی خوێنەر … نیهاد جامی

ناوی کتێب: کچەی خوێنەر
نووسەر: نیهاد جامی
بابەت: نەڤڵەت
نەخشەسازی: ئاراس ئەکرەم

چاپ: یەکەم – هەولێر، ٢٠١٩
تیراژ: ٧٥٠ دانە
نرخ: دینار
چاپخانە: چاپخانەی ڕۆژهەڵات
لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکانی هەرێمی کوردستان ژمارەی سپاردنی (ساڵی 2018ی پێ دراوە

بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن .....

بۆ خوێندنەوەی کتێبەکانی تری نووسەر کلیکی ئێرە بکەن .....

ڕۆژی باشووری کوردستان لە ڕاپەڕینی شێخ عوبەیدوڵای نەهریدا-8- هەسوێ بەسکێنی

بەشی هەشتەم

گەیشتنەوەی هێزەکانی شێخ عوبەیدوڵا بە نەهری و تەقەللای هەستانەوە

دوای شکستی ڕاپەڕینەکە و کشانەوەی هێزەکە، زیانێکی زۆری ماڵی و گیانی بەر ڕاپەڕیوان و دانیشتوانی گوندە کوردنشینەکان کەوت، هەردوو قۆڵەکەی ئازربایجانی خۆرهەڵات (موکریان و میاندواو) و ئازربایجانی خۆرئاوا (ورمێ) نەیانتوانی مەبەستەکانی خۆیان جێبەجێ بکەن، لەهەردوو قۆڵی ساباغ و ورمێ، بەسەرکردایەتی شێخ عەبدولقادر و شێخ عوبەیدوڵا و هەمزاغای مانگور و فەرماندەکانی تری هێزەکان، کە لە (10 و 12- 11- 1880ز) ساباغ و ورمێیان جێهێشت، هەردوو هێزەکە، بەرودوا بەتێکشکاوی بەرەو مەرگەوەکشانەوە، سەرۆکای ئۆوەی هێزەکانی عوسمانی سنووریان بە (18) بەتالیۆن سەرباز و (36) عەرادە تۆپوە تێنی بوو، بەنام گێشتنەوە شوێنەکانی جارانی خۆیان، شێخ عوبەیدوڵا و شێخ عەبدولقادر و

تەواوی هێزەکەیان لە گوندی مەرگەوە لەسنوور پەینەوە و چوونە خاکی عوسمانی، بەشکیشیان بەسەرکردایەتی هەمزاغای مەنگوێ، بەرەو لاجان و سەردەشت پاشەکشێ دەکەن و هەمزاغا لە سنووری سەردەشتەوە چووە ناوچەی پشدەر لە باشووری کوردستان، بن دەستی دەوڵەتی عوسمانی. پاشان گەلە کێمەکێی لەشکرەکانی ئێرانی و عوسمانی و ڕووسیا بەریتانیا دەرفەتی تەقەلای سەربازییانە و هەساسانەوەی شێشی کوردیان نەداوە.
زەربەی ئەو سەرەك خێڵە کوردانەی ئێرانیش لێاپەینەکەدا بەشداریان کردبوو، یان خۆیان بە پاڵ ئێران چوونەوە، یان دەوڵەتی ئێران تەقەللای هێنانەوە و نیشتەجێ کردنەوەیانیدا و لە ئاکامدا بەتەنیا هەر (هەمزاغای مەنگوێ)، لەگێڵ بەشەك لە خێڵەکاندا لەناوچەی (سەردەشت) و (لاجان) و سنووڕەکانی ئێران- عوسمانیدا مایەوە و جارجار شێوەی پارتیزانانەی دژی هێزەکان و پیاوانی دەوڵەتی ئێران دەکرد.هێزەکانی دەوڵەتی ئێرانیش کە لەو ناوچانەیەدا(حەسەن علی خانی گێووسی) سەرکردایەتی دەکردن بە هەموو توانایانەوە تەقەلای گرتن و کوشتنیانی دەدا.
دوای گەیانەوەی شێخ عوبەیدوڵا و هێزەکەی بۆ ناو خاکی عوسمانی، شای ئێران داوای لە عوسمانی کرد، ئەستا شێخ عوبەیدوڵا شکێنراوە، پێویستە لەسەر بابی عالی دەبێ شێخ بگرێت، یان سزای بدات، یان ئادەستی کاربەدەستانی ئێرانی بکاتەوە، یانیش ڕێگا بەهێزەکانی ئێران بدات لەسنوور بپەڕێنەوە و لەگەڵ هێزی عوسمانیەکاندا هاوکاری بکەن بۆ دەستگیرکردنی سەرکردە یاخاکانی سەرهەڵدانەکە.
لە سەرەتای کانوونی یەکەمی 1881دا، موحسن خانی سەفیری ئێران لە ئەستەمبوڵ نامەی ئاراستەی هەموو هێزە ناوبژیکەرەکان کردبوو، داوای بەگەرخستنی دەسەڵاتیانی کردبوو، تا کاریگەرییان لەسەر بابی عالی هەبێت، هەنگاو بنێت بۆ ڕێگاگرتن لە شێخ عوبەیدوڵا، کە ئێستا لەناو خاکی تورکیا دایە سنووری ئێران نەبەزێنێت، سەفیری ڕووسیش سەبارەت بە پەلاماری کوردەکان پشتگیری داواکاری موحسن خانی سەفیری ئێرانی کردبوو.

حەسەن عەلی خانی گەووسی بەفەرمانەوای مەهاباد

ئاگرچی دەرباری قاجاری لە سەرەتادا لە (12/11/1880ز) حاجی سەدرلدەولەی وەك فەرمانداری ساباغ دانا، بەڵام ناوبراو نەیتوانی چاوپێشی لەو هەموو کوشتار و تاڵان و زوڵمە بۆ سنووڕ بکات، هێزەکانی دەوڵەتی ئێرانی بەرامبەر کوردەکانی ئێران و سات و ماڵات و گوندەکانیان دەکات، هەر تەنیا ماوەی مانگێك توانی دان بە خۆیدا بگرێ، لەبەر ئەوە سەرانی دەوڵەتیش کە دەزانن هەڵسوکەوتی بە

گـوڕەی خواسـتی ئـەوان نیـە، لایـدەدەن و لـە جـێی ئـەو لـە (11/12/1880ز) حسن علی خانی گـەرووسی- وەزیری فـەوائید بـە فـەرمانـڕەوای سابـڵاغ دادەنـێن.
وەزیـری فـەوائید(حسـن علـی خـانی گـەرووسی) کـەلـە گـورە بـەرپرسـانی دەوڵـەتـی ئـێران و سـەرکی ئـاوڕخـانەی دەربـار و خـاوەن قـەڵـەم و شمشێربـووە، لـەلایـەن شاهـەنشـاوە کرابـووە فـەرمـانـڕەوای سابـاغ و سـەردەشت و لاجان. ئـەویش بـەئـاوڕ و بـەرنامـەی زیـرەکانـەوە، هـەرچی عـەشایـەر بووەن، لـەماوەیـەکی کورتدا ئارام و هـەموری کردنـەوە و هـەندە سـەرانی موکری و لاجانیشی خـۆات کرد و دیاری پـێبـەخشین، هـەندەکی تریشیان لـەتـەرەی کارەکانیان سزادا و هـەندەکی تریشی کوشت و لـەگـەڵ پاشماوەی بـنـەماڵـەی خان باباخان یشدا ئـەوپـەڕی سـەز و میهـرەبانی نواند.
هـەزەکەی حـەسـەن عـەلی خانی گـەرووسی، لـەم کاتـەدا بریتی بوو، لـە (4) فـەوج سـەرباز، بـە فـەرماندەیی (عـەزیزخانی سـەرهـەنگی تـێپخانـە) بـە (4) تـۆپ و سوارەی قـەرەپـاپاغ، بـەسـەرکردایـەتی حـەسـەن عـەلی خان و (200) کـەس و دەیـرن و ئـەرانلـو و سـوارەی بـەختیـار و یـورتچی و فـەوجـی قـەهرەمانیـە و حـەوتـەمی شوقاقی، فـەوجـەکی حـەسـەن عـەل خان.
ئـەم هـێزەی حـەسـەن عـەلی خانی گـەرووسی سـەرکردایـەتی دەکرد، ڕۆژی (9-12- 1880ز) دەگاتـە سابـڵاغ و سـەربازگـەی لـە ئاقاری شاری سابـڵاغ دامـەزراند و تا بـەجـێهـێنانی بـەرنامـە و ئـەرکـەکـەشی، بـەرگـای هـەر لـە سابـڵاغ دەبـێت.
حسن علی خان پیاوەکی فـێباز بوو، بەفراوانی کەوتە دروست کردنی دەستە و تاقمی سیخور و ناردنیان بەهەموو لایەکدا، بـە کـەردنەوەی زانیاری و دەداو خستنی لایەگرانی ڕاپـەڕینەکە، بەتایبەت لە قـەڵـەی سابـاخ و لەسـنووری سـەردەشت- پشـتـەر کەوتـە بـاوکردنەوەی سیخورەکانی، بـە دانانی کاریگەری و فریودانی خزم و لایەنگرانی هەمزاغا، لەو بارەیەوە کاریگەریان لەسەر زەرەك لە لایەنگرانی هەمزاغا دانا، تەنانەت کاکەئـاڵـای برای هەمزاغاشی فریودا، بەناوی ئەوەی هەمزاغا شیاوی سەرەك خـۆی نیە و ئەگەر کاکەئـاڵـا واز لە هەمزاغا بـێنـێ و بگـەڕێتەوە ژێر دەسـەڵاتی حکومەتی ئـێران و لەسەر ئـێل و ماڵی خـۆی دابنیشـێ، لە شوێنی هەمزاغا دەیکەن بە سەرەك هـەزی مەنگوڕ.
هەر لە سەرەتای دەست بەکابوونیەوە بەپشتیوانی ئەو سەرەك خـۆانەی لە دەمـەکەوە سەربە دەوڵـەت بوون، هەوڵی هـەڵـتەکاندن و لەبەر یەك هـەڵـوەشاندنەوەی یەکـێتی ئـیزەکانی سەرەك خـۆ و خـۆە کوردەکانی داوە، لە چەندان نامەیدا بـە ناسرەدین شا و سەرانی قاجاری خـۆی بـەوە هـەڵـدەکـێشـێ فیتنەیـی و دووبەرەکـی و ئـاژاوە لەنـاو سـەرەك

عەشرەتە هاوڕێ و دۆستەکانی یەکتردا دروست بکات و هەموویان بترسێنێ و بەسەر یەکەوە بیانکات بە جاسوس و باوەڕی دەوڵەتخوازیان لا دروست بکات.
هەر زوو کەوتە تێقاندنی لایەنگرانی ئاپەڕینەکەی کورد و شێخ عوبەیدوڵڵا و هەوڵی دوور خستنەوەیان لە شێخ، بەوەی کێبوونەوەی فراوان و خڕایان لەگەڵ بکات و نامەی پەشیمانیان بۆ ناسرەدین شا پێ بنووسێ، لەگەڵ چاندن و بڵاوکردنەوەی تۆمەکی سیخوڕی بەناو خەڵکدا لەهەموو لاوە پیاوەکانی زانیاریان کۆدەکردەوە و لەڕێگای نامەوە حەسەن عەلی خانیان ئاگادار دەکردەوە و ئەویش زانیاریەکانی بەسەرووی خۆی دەگەیاند.
حەسەن عەلی خان دوای گەیشتنی، بەهەموو لایەکدا کەوتەکار، لە تەلگرافەکدا بۆ ناسرەدین شا دەنووسێت:"هەر کە گەیشمە شارچکەکە (سابڵاغ) خۆمکم بۆ هەموو لایەکدا ڕواند کرد و ئەوانەش کە تا ئێو کاتێ دنیا نەبوون و نەهاتبوون وەك فەیزوڵابەگ، حەسەن ئاغای خوشکەزای قادرئاغا، برازاکانی احمد بەگ، محمد سالح بەگی کوڕی بابا خان و محمد بەگی ئامەزای پیاو ماقوڵانی باوەڕ پێ کراوی ورمزیار، وەك: مامەند ئاغا، یوسف ئاغا و فەرهان و فیسار کە لە (30) کەس زیاتر دەبوون هەر هەموویانم یەك یەکێ دنیا و دۆخەش کرد و بەرەبەرێ هەنایانن، جگە لە خدراغا و ناسراوانی سەردەشت، کە هەشتا بە بیانووی بە سەر و بەرەوە نەهاتوون، لە تایفەی بەگزادەو سەرانی دیبەکری و ناودارانی تری ناوچەی موکری هیچ کەس نەماوە نەهاتبێ و ئەم گیان فیدایە هەمووانم دڵداونتەوە و خڵاتم کردوون."
جەربەزەیی هەمزاغا و درێژەدانی ئاپەڕین
جەربەزەیی و قارەمانی و لێهاتوویی هەمزاغا لەوەدابوو ئازی بارودۆخ و کێشەی ناوچەکە و گوشاری دەوڵەتەکان نەیانتوانی کڵی پێ بدەن و واز لە ئاپەڕین بێنن، بەڵکو کەوتە تەقەلا و هاندانی هۆزەکانی باشووری کوردستان بۆ پشتیوانی شێخ عوبەیدوڵڵا و بەردەوامی ئاپەڕین، لە نامەیەکدا لەسەفارەتی ئێرانیەوە ناردراوە بۆ بابی عالی لە 25ی تشرینی دووەمی 1880 (21 زوالحجەی 1297)دا ڕایدەگەیەنێت: هەمزاغا دوای ئەوەی لە ئێران هەڵاتبوو بۆ ئەودیو سنووری تورکیا، لەوێش دوای تەجنید کردنی هەندێ لەلایەنگرەکانی شێخ عوبەیدوڵڵا و چەند هەزار کوردێکی ناوچەکە. بەردەوام لە چالاکی دابووە.
هەموو جۆرە و چالاکیەکانی هەمزاغا لە ڕێگای چاندنی تۆمەکی جاسوسی حەسەن عەلی خانی گەورەی چاودێری دەکرا و لەڕێگای نامەوە دەگەیشتە دەست حەسەن عەلی خان و دواتریش بۆ دەست ناسرەدین شای

قاجار، لە ناوەڕاکی نامەکانەوە خوێنەر بارودۆخی سەختی ئەو ڕۆژگارە تێ دەگات و دەتوانێ لە ڕێگای ئەو نامانەوە شوێن پەی هەمزاغا هەڵبگرێ و بزانێ بە چ ئەوینێکی شەڕشگێڕانێ و نیشتیمانپەروەرانێ و جەربەزانەوە، لێناوچەکەی خۆیدا ماوەتەوە و بە تەنگ ڕاپەڕاندن و پیادەکردنی بەرنامە و هەڵسانەوە و بەزیندوو ڕاگرتنی شەڕشەکە بووە، بە ئاواتی دەست پێکردنەوەیەوە دەژی، بە پەروا فەرمانەکانی شێخ عوبەیدوڵا لە هەموو جێیەکی قەڵەمڕەوی قاجاری و عوسمانیدا جێبەجێ دەکات، تا ئەو کاتەی وەک لە نامەی ژمارە (116)ی حەسەن عەلی خان دەردەکەوێ کە لە سەرەتای مانگی حوزەیرانی (1881)دا هەزەکانی دەوڵەتی عوسمانی دەچنە نەهری و شێخ عوبەیدوڵا لە بارەگاکەی خۆیدا دەستبەسەر دەکەن و بارە و ئێستەمبووڵی دەبەن.

دوای پاشەکشێ پێ کردن و ناچارکردنی بە کشانەوەی یەکجاری، لە شار و ناوچە ئازاد کراوەکانی سابڵاخ و کوردستانی بن دەستی ئێران، و کشانەوەی بە دەرەوەی قەڵەمڕەوی ئێران و پاشان دامرکاندنەوە و لەناوبردنی شوێنەوارەکانی ڕاپەڕینەکە و ڕەخستنەوەی ناوچەکانی ڕاپەڕین و هێنانەوەی ئەو لێشاوە خەڵکەی لە ترساندا لەناوچەکانی خۆیاندا هەڵاتبوون و لێبوردنی پیاوانی ئایینی و سەرۆک خێڵەکانی موکریان، لاجان، شنۆ و سەردەشت...کەچی تاقە کەسێک دەربارەی قاجاری بە هەمیشە چاوی لێی نەپۆشی و لێی نەبورد، بەتەنیا هەر هەمزاغای مەنگوڕ بوو، کە دەربارەی قاجاری بە پسانەوە مەبەستی بوو، بەهەر شێوە و بەهەر نرخێک بێت، دەستگیری بکات، یان لەناوی بەرێت.

دوای شکستی ڕاپەڕینە و کشانەوەی هێزەکانی شێخ عوبەیدوڵا لە کوردستانی بن دەستی قاجار بە نەهری، هەمزاغاش لە قۆڵی سەردەشتەوە کشایەوە سەر سنوور و دوایش چووە سنووری دەوڵەتی عوسمانی لە باشووری کوردستان لە سەید ئەحمەدانی دەڤەری پشدەر تاوێی هەڵدا و لەوێوە شەڕی پاتیزانانەی لەگەڵ هێزەکانی ئێران دەکرد، لەو بارەیەوە لە مێژووی 29 صەفەری 1298 کۆچی (21- 1- 1880ز) حەسەن عەلی خانی گەورووسی تلگرافێکی بە ناسرەدین شا ناردووە، کە لە چەند بەشێکی نامەکەدا هاتووە:

نامەی ژمارە 56

(چەند بەشێک لە نامەکە)

لاپەڕە:153 – 164

مێژوو:29 صەفەری 1298 کۆچی (21- 1- 1880ز)

بۆ: ناسرەدین شا (بۆتلگراف بۆی نێردراوە)

"بە خاکی بەرپێی هومایوناندی موبارەک ((ڕوحمان بەقوربانی بێت))

دەبێ ئەوە عەرز بکەم ئاگەرچی ڕادەی ئازاوەکەی عوبەیدوڵای

نەفرەتی و لە بەختی شوومی ئەو خەڵکەش، کە بە دە و نابەدە هاوکاریان لەگەڵ کردووە، وێرانی و زیانکی زۆری گیان و سامانیان لە بەشکی گرنگی هەرێمی ئازربایجان کەوتووە، بەڵام ئەم خەڵکەش هەر لە پاداشتی کردەوەی خیانەتدا ئازار و زیانکی وایان بەرکەوتووە بە بیردا نایەت، بەشکی زۆری ئەم وڵاتە بە جۆرێك ژێرەو ژوور بووە، دەبە چەندین ساڵی پە بچێت تا لەم ناوچەیە بەڵك هەمن و ئاسایی ببێتەوە و شوێنە کاولەکان ئاوەدان ببنەوە.
دوای نیوەڕۆی (17)ی موحەڕەم لەلایەن گوڵاوی ئاغا هەوال گەیشت، کە لە کاتێکدا خەی و عوسمان ئاغا لە سەردەشت بوون، هەمزاغا بە پشتیوانی هەندێك لە خەڵکی سەردەشت بە شەست حەفتا کەسکەوە لە دەست و پێوەند و نزیکانی خێوەو لەمەحاڵی (دارمە) کە دەکەوێتە خاکی سەردەشت بە قەڵەم ڕەوی عوسمانیەوە لکاوە، کتوپڕێتە ناو سەردەشت و گوڵاوی ئاغا و عوسمان ئاغاش کە هەزکیان لەگەڵدا نەبووە، شارچکەی سەردەشتان بە جێ هێشتووە، هاتوونەتە دەرەوە. گیانفیداش بیرم لەکردەوە ئاگەر مانەوەی هەمزاغا لەسەردەشتدا ماوەیەك بخایەنە، بەشك خەڵکی سەردەشت و خەڵی گەورك لەوانەیە خەڵکانی تریشی لەگەڵدا ڕەکبکەون و ئاژاوەیەکی تازە بنێنەوە، لەبەر ئەوە هەر ئەوساتە لە لایەکەوە نامەم بە خزمەتی جەنابی بەڕێزی پایەبەرز سوپاسالاری مەزن نارد و هەر بە دەنیابوونیش سوارە و سوپا و چەکی پێویستیشم لەو پایە بەرزە خواست و لەلایەکی تریشەوە بە هەموو پیاوماقوڵانی ناوچەکەم ئاگەیاند، تا هەموویان هەزی خێیان بە سوارە و پیادەوە ئامادە بکەن و خەبە گیان فیدا بگەیەنن، هەر هەمان ڕۆژیش سەرانی قەرە پە پاغ و محمد ئاغای مامەش و یونس خانی بانەییم ئاگادار کرد، تا بە هەزکانی خێیانەوە لە دوولاوە ڕەی دەربازبوونی هەمزاغا ببەستن.
هەمزاغا دوای هەڵاتنی لەسەردەشت و هەوال زانینی دژایەتی عوسمان ئاغا و خدرئاغا و پیاوماقوڵانی سەردەشت بەرامبەری و بەڕێنیان بە گرتن، یان کوشتنی، چەتە شوێنك بەناوی (سوسنە) کە دارستان و کوستانکی سەختە و ئەشکەوت و ڕەهەڵی زۆر تێدایە.
سوسنە لەسەرسنووری پایەبەرزی بەندایە و بەمحاڵی (پشدەر) و خاکی عوسمانیەوە لکاوە، هەمزاغا ئەستا خەی و چوار برازا و عەزیزی فەتاح و براکەی و ئەمین ئاغای کوەی قادرئاغا و فەتحوڵاخانی کوەی موزەفەرولدەولە و شەست- حەفتا کەسی تری لەتەکدایە و لەوە نیشتەجێن و خەڵ و تایەف و ماڵ و منداڵی هەمزاغا و باپیراغای کوەی لە (سەیید ئەحمەدان) دان، کەسەر بە پشدەر و خاکی عوسمانیە .
ئەو جۆرەی بەمان دەرکەوتووە و ئەرخایەن بووبن، قایمقامی (ڕانیە) کە بەشکە لە سنجاقی (کۆیە)، بەرامبەر خەڵ و تایەف و خەزانی

هەمزاغا، پشتیوانی پێویستی کردووە و بە تایبەتیش باپیراغای کۆی هەمزاغای خۆبات کردووە. بە ئاگاداری جەنابیشتان ڕایدەگەیەنم، بە لێپرسینەوە دژکۆشانی ئەم توخمی خراپەکاریە (هەمزاغا)، لەلایەکەوە کارەکەم کردووە، قادراغا و میرزاقاسمی قازی، کە پێشینەی دەستایەتیان پێکەوە هەیە، کارەکی وا بکەن ناموس و ڕاسپێریان لەگەیدا ببە و ئەگەر بەقسەی ئەم دوو کەسە ئەرخایەن بکرێ، ئەوسا بیانەرم لەشوێنەکدا چاویان پێی بکەوێ و بەهەر جۆرێك بێت، بەکو بەبەیار و بەستنی گیانفیدا دەنیای بکەن و بیهێنن.
لەلایەکی تریشەوە سەرقالی ئەو فەرمانەم لەجەنابی سوپاسالاری مەزنەوە گەیشتووە، بەمجۆرە بە هاوکاری سەلیم خانی چواردێی، زمینێ و هەیێك بە یێك کەوتنی محەمەد ئاغای مامش و عوسمان ئاغای گەورك ساز بکەین، بە ئەوەی ئەم دوو کەسە دەست بدەنە دەستی یەکتر و لەهەر شوێنگا و بەهەر جۆرێك بیان بکرێت، پێکەوە یان بیکوژن، یان بەزیندوویی بیگرن، هیوای زۆرم هەیە، لەناوچاو و بەختی خاوەن شکۆ، یەکێك لەم دوو تەگبیرە سەربگرێ.”
حەسەن عەلی خان نامەی پەشیمانی یا وەك خۆی دەڵێت (ووەشانە)ی بەخەڵك و لایەنگرانی ڕاپەڕینەکە نووسی و پێویست بوو لەپای نووسینی ئەم نامەی پەشیمانیەدا سزا بدرێن و باج بدەن، لەبەرامبەر ئەوەشدا داوای لە سیخوڕ و ناپاکەکانی دەوری خۆی کردووە هەمزاغا دەداو بخەن و بیکوژن تاکو لەم سزای (ووەشیانە) ببەخشرێن، بەنامەیەکیش لە مەڕووی 25ی مانگی یەکەمی 1298 کۆچی (25- 2- 1881ز) شای لە ئەنجامی کارەکانی ئاگادار کردووەتەوە و لەسەرتای ئەم نامەیەدا کە وەڵامە بە نامەیەکی ناسرەدین شا بەدوور و درێژی سوپاس و ستایش و دەبدەیەکی زۆرەوە باسی گەیشتنی نامەکەی ناسرەدین شا دەکات، لەبەشێکی داد دەڵێت:
نامەی ژمارە: 60
(بەشێکی)
لاپەڕە: 174-183
مەڕوو: 25ی مانگی یەکەمی 1298 کۆچی (25- 2- 1881ز)
بۆ: ناسرەدین شا
…پوختەی ووەشیانەی دانیشتوانی موکریان، بۆ جۆرێی لەبەرامبەر بەستندا، کەلە هەردوگای سەرکی، لە پیاوماقوڵانی ئەم هەرێمە وەرگیراوە، بەریتیە لە ووەشیانە و بڕیارکیشی بۆ جۆرێە لەبەرامبەر ئەو بەستندا، مەرجی ئەوە کراوە، بڕی (40) هەزار تمەن، بەناوی (ووەشیانە) وە بە بڕی پێی پیرەز پێشکەش بکەن و داواکردنی ئەم پێشکەش جارە ڕابگیرێ، تا بەکو بە پشتیوانی خوای گەورە و بەختی بەهێزی شاهەنشا، ئەو هەمزاغا ناسەن و شەڕانی و

ئاژاوەگێڕی، کەماکی فیتنەیی و ئاژاوە نانەوە بووە، لە هەڵکەوتەکدا، کەدنە سابڕاخ، بەمردویی بێت، یان بەزیندوویی، بیگرن و بەدەست دەوڵەتەوەی بدەن و خۆشمان لێو (هەوڵشیانە) ببەخشرێین و دەوڵەتیش لەبەرامبەر ئەو خزمەتەدا، کە گرتن، یان کوشتنی هەمزاغایە، چاوپۆشیمان لێ بکات. بەگوێرەی ئەم مەرج و بەڵێنانە و لەبەرچاوگرتنی بەرژەوەندی گشتی، هەشتا ئەم پارەی (هەوڵشیانە) یە، لەم خەڵکە وەرنەگیراوە.
لەبارەی هەمزاغاشەوە، بەو جۆرەی لەنامەکانی پێشوودا باسکراوە، گیانفیدا لەدوولاوە و بەدوو هەوە بە وریایی تەواوەوە خەریکی بەئەنجام گەیاندنی ئەم خزمەتەم (واتە کوشتنی هەمزاغا) و پشتگوێم نەخستووە، دیارە ناوبراوەکی بەڵێننامەی محەمەد ئاغای مامەش لێو بارێوە و نامەی خودی هەمزاغاش، کەلێ وەڵامی (قادرئاغا) دا نووسیویە، و گیانفیدا چەند هێژمارێك لەموبەر بەتلگراف بە سوپاسالاری مەزنم ناردووە، بەرچاوی هومائاساتان کەوتووە".

ماویەتی ...

لە یادی 32 ساڵەی تاوانی ئەنفالدا

32 ساڵ بەسەر تاوانی ئەنفالدا تێپەڕی, لە جەرگەی ئەم 198 ڕۆژەدا, هەموو جۆرە تاوانکاران بەرامبەر بە گەلەکەمان لە لایەن ڕژێمی بەعسی ڕوخاوو نەکەرە جاشکانیەوە پیادە کرا, بە ڕزگار نەبوونی تاوانبارانی لە سزا , لە 20-5-2007 ەوە بە فەرمی بەیاری دەستگیرکردنی 423 تەمەتباری ئەنفال لە لایەن دادگای باڵای تاوانکانەوە دەرچوو, تا ئێستا هیچ کام لەم تەمەتبارانە کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانکانەوە ناویان دیاریکراوە نە چوونەتە بەردەم دادگا و نە هەوڵیشی بە دراوەو نە ناوی هەڵاتووەکانیش لە لایەن حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە دراوە بە پۆلیسی ئینتەرپۆل, بگرە حکومەت و بەرپرسانی حیزبی بە هەموو هێزیانەوە تەمەتبارانیان پاراستووەو پڵەو پشتی سەربازیان پێ بەخشیون یاخود پشتیوانی مەعنەویان لێکردوون و دیوەخانەیان بە بیونەتەوە, ئەو

تۆمەتبارانە ناوە ناوە لێیان دەکوژرێت یان دەمرن, بەمەش زیانێکی گەورە لە دەسپێی جینۆسایدی کورد دەکەوێت بە تایبەتیش ئەنفال, چونکە ئەم تۆمەتبارانە بە هاوتای قوربانیان لە روی دیاریکردنی حەقیقەتی تاوانەکە بگرە زیاتریش مانەویان بە نووسینەوەی مێژووی دەسپێکە گرنگە, لاپەڕەی گرنگی تاوانکان لە باخەڵی ئەماندایە و لایەنێکی گرنگی دەرخستنی حەقیقەتکانن , بە بە دادگایی ئەم تۆمەتبارانە هەموو نووسینەوەیەکی مێژووی تاوانکە و قەڕبوویەك و بە جیهان ناساندنەك بۆتا دەبێتەوە لە ماناکانی و دادماڕێت لە دادپەروەری و خاڵی دەبێت لە جدیەت, حکومەتی هەرێمی کوردستانیش تاوانباری یەکەم لەو بواردا و بە ئەرکی ئەخلاقی و دادپەروەری خۆی هەڵناسێت و ڕێز لە خواست و ویستی قوربانیان و بنەماڵەکانیان ناگرێت .لە یادی 32 ساڵەی تاوانی ئەنفال داواکارین:

1- ئەو تۆمەتبارانەی ناویان لە دادگای باڵای تاوانکان وەك تۆمەتبار هاتۆتەوە ژمارەیان 423 کەسەو 258یان لە هەرێمی کوردستانن و هەندێکیان ئێستا لە وڵاتانی دەرەوە دەژین بدرێنە دادگا, بەمەش تاوانباران سزای خۆیان وەردەگرن و بتاوانیش مافەکانیان بە دەگمەنەوە و سەربەرزانە دەگەڕێنەوە بە نامەگا.

2- لیستی تۆمەتبارانی جینۆسایدی گەلی کورد بدرێتە پۆلیسی نەو دەوڵەتی ئینتەرپۆل بە ئەوی هەماتووکانیان لە دەرەوەی وڵات دادگایی بکرێن, ئەمەش کاری ڕاستەقینەی بە جینۆساید ناسینە لە جیهان نەك فیشاڵکانی دی.

3- سەرلەنوێ پێداچونەوەی ورد بە دەسپێی دادگایی ئەنفالدا بکرێتەوە و هەکاری نەبوونی ناوی هەندەك لە تۆمەتباران لە لیستەکە ڕونبکرێتەوە.

4- پەویستە تاوانبارانی ئەنفال لە دامودەزگاکانی حکومەتی هەرێم وەك تاوانبار سەیر بکرێن بە تایبەت لە وەزارەتی داد و ئەنجومەنی دادوەری و دواکاری گشتی.

5- جێبەجێنەکردنی بڕیاری دادگا بە خۆی تاوانە, حکومەتی هەرێمی کوردستان پەویستە بڕیارکانی دادگای باڵای تاوانکان جێبەجێ بکات و بەئەرکی یاسایی خۆی هەڵبستێت.

6- بە یاسای تایبەتی حکومەتی هەرێمی کوردستان سکاڵاکاران و شایەدکان بپارێزێت هاوکات چاودێری وردی تۆمەتباران بکرێت تا ئەوکاتەی لەبەردەم دادگا ئامادە دەبن.

7- پارتە سیاسییەکان ئێستەپاکی خۆیان لە بوونی تۆمەتباران لە ریزەکانیان ڕابگەیەنن, نەك بە درێ لە یادی ئەنفالدا بڕیاننامە دەربکەن.

8- هەر پارتێکی سیاسی پێش ئەوەی باسی ئینفال و قوربانیان بکات و موزایدە بۆ دەسکەوتەکات , ئەستۆ پاکی خۆی لە بوونی تاوانباران لە ریزەکانی و بوونی پەیوەندی رکخراوەیی و نهێنی لە گەڵ هەر تاکێکیان رابگەیەنێت.
9- پێویستە فشار بخرێتە سەر حکومەتی عێراقی ببێتە ئەندامی دادگای تاوانی نێو دەوڵەتی ICC بۆ ئەوەی تاوانکانی ئینفال و هەڵەبجە و بارزانی و فەیلی و شەنگار و دوز دوبارە نەبنەوە.
10- پێویستە سەرك کۆماری عێراق بناوی دەوڵەتی عێراقەوە داوای لێبوردن لە سەرجەم قوربانیانی کوردستان و عێراق بکات.
11- هەموو ئەو ئیمتیازاتانەی دوای سەپاندنی سیاسەتی سك گوشین سەپێنرا بەسەر بنەماڵەی قوربانیان لە کەمکردنەوەی موچەکانیان بڕیان بگەڵنرێتەوە.
12-موچەی بنەماڵەی قوربانیان لە جینۆساید, زیندانیان و پێشمەرگەی دێرین و ... بکرێتە ستاندارد بۆ موچە باڵاکان لە هەرێمی کوردستان, بۆ ئەوەی رێز لە قوربانیان و تێکۆشانیان بگرترێت.
13- هەموو لیستەکانی موچەی " شەهیدان, جینۆساید, بریندارانی چەکی کیمیاوی, زیندانیانی سیاسی , پێشمەرگەی دێرین" بڵاو بکرێنەوەو لە بوونی گەندەڵی و ناوی تاوانباران پاك بکرێنەوە.
14- ئەو پارتانەی کوردستانیان کردە بەشك لە شەڵەی عێراق ئێران بە هێنانی پاسدار دان بە هەڵەکانی خۆیاندا بنێن و داوای لێبوردن بکەن.
15- بەهەی لاوازی سیستەمی دادوەری لە کوردستان " وەزارەتی داد, ئەنجومەنی دادوەری, داواکاری گشتی..." کۆنترۆڵکردنی لە لایەن ئەو پارتانەی لانەی داڵدەدانی تاوانبارنن, کەردستان بێت بەهەشتی رزگاربوونی تاوانبارانی تاوانە مەزنەکان لە سزادان و لێپرسینەوە, تا گەیشتۆتە ئاستی لە تۆمەتبارکردنی کەمایەتییەکان و کەناڵەکانی راگەیاندنەوە شانازی بە رابردووی خیانەتی خۆیانەوە دەکەن و هاوشان دەسەڵاتداران پرۆژەکان دەکەنەوە و دەسەڵاتیش جگە لە لایەنگری لێیان تەنانەت یادکانیش قەدەغە دەکات.دەماوەت ئەوە بڵێین 6 ساڵە سکاڵاکانمان لە سەر مەزەکانی داواکاری گشتی و ئەنجومەنی دادوەری کووتووە بۆ ئەوەی تۆمەتباران بە پێی یاسا هەڵوەستیان لەبەرامبەر وەربگرترێت وبچنە بەردەم دادگا , لە مخابن خۆیان لە داواکارییەکەمان دەشارنەوە , بۆ ئەرکی خۆیانی نازانن.لە کۆتاییدا وەك ئەوەی مخابن ئەمساڵ بە یەکەمجار لە دوای راپەڕینەوە نەمان توانی یادی تاوانکانی هەڵەبجەو ئینفل بکەینەوە بەهەی نەخۆشی کەرناوە, لە لە کاتی چاکسازییەکاندا یەکێك لە بژاردەکانیان بینینی موچەی بەشکی گرنگ لە شەهیدان و قوربانیان

بوو, بە شانازییەوە ئەم دەستپێشخەر بووین لە داکۆکی لە بنەماکانی قوربانیان و نوچمان نەدا بە پاراستنی مافەکانیان , شەقاممان بە ساتەکیش بەجێ نەهێشت.لە خوارەوە ناوی تەواوەتبارانی ئێنفال کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانکارەوە دەرچووە و تا ئێستا دادگایی نەکراون , بە یاد هێنانەوەی دەسەڵاتداران و دڕندەگانی دادوەری و داواکاری گشتی جارێکی دیکە بڵاوی دەکەینەوە :
1- وفيق عجيل السامرائى معاون مدير الستخبارات العام2- وليد نايف شبيب مدير شعبة الشمال3- حامد يوسف حمادى سكرتير رئيس الجمهورية4- ابراهيم نصرالله5- احمد بيجو6- احمد جبار جبارى7- ارشد احمد زيبارى8- اسعد جانگير هركى9- اسماعيل عزيز ئاغا زنگەنە10- اسماعيل محمود رسول ئاغا بشدرى11-الرائد (درع) (محسن كرجى رجى) ك د ب / 5112-الرائد (صباح نازم رقيب السورجى) امر ف2 دفاع دفاع وتنى13-الرائد (عبدالستار عتاالكبيسى) امين سر قيادة شعبة اربيل العسكرية14-الرائد (ق خ) (عبدالحمزة اسماعيل حمزة) امر بتخ / 64امغ 2 فل 615-الرائد (محمد سالم حسين) امين سر قيادة شعبة التاميم العسكرية16-الرائد (مدم) (زيدان خليفة لفتة) امر ك مدم /95717-الرائد (مدم) (على كرمش حسن) امر ك م/7918-الرائد (مدم) (نورى حامد احمد) امر ك م/95619-الرائد الركن (صادق صوب الله محمد) لمخ 2 فل /420-الرائد التيار (ادريس ابراهيم محمد) =21-الرائد التيار (انور حمدامين) السرب/422-الرائد التيار (عبدالحميد فرحان عبدالحميد) =23-الرائد التيار (عمران كازم هندى) السرب/224-الرائد التيار (فريق محمد علوان) =25-الرائد التيار (مهدى على حسن) =26-الرائد التيار (يونس صالح سلمان) السرب/3027-الرائد (ت ن) (غازى مجبل خلف) ت ن فل /128-الرفيق الرائد (انور رحيم تها) امين سر قيادة الحارس العسكرية29-العقيد (احمد سالم جاسم السامرائى) امين سر قيادة شعبة قوات نصرالعسكرية30-العقيد (بديوى حسن صالح) امين سر قيادة فرع الرشيد العسكرى31-العقيد (حاتم عبدالكريم خماس) مدير امن السليمانية32-العقيد (خلف عبدالله عمير) امين سر قيادة شعبة الفارس العسكرية33-العقيد (درع) (فاروق محمد حسن) لمغ/2 فل 434-العقيد (رشيد احمد سدخان) امين سر قيادة شعبة المعتصم35-العقيد (عبدالحكيم توفيق حسون) امين سر قيادة شعبة الشيبانيالعسكرية36-العقيد (عبدالرزاق حميد محمد) م ا م ق ق جح د و /137-العقيد (عبدالقادر عبدالرحمن قدو) امر كتيبة مدفعية ميدان /7838-العقيد (على عبد غزال) امر مدفعية ميدان /فق 2339-العقيد (مدم) (حسين محمد حسن) مقر مدم ق ق جح د و /140-العقيد (مدم) (فخرى احمد محمد على) مقدم لوائ مدم فق /441-العقيد (مش) (شهاب احمد على) امر لمغ

/2 فل 442-العقيد (مش) (فوزى جواد هادى) امر ل /1943-العقيد (مش) (قيس ابراهيم مدحت) امر ل /44544-العقيد (مشا) (محمد يعقوب يوسف) امر ل / 43845-العقيد (مشا) (نزار احمد شهاب) امر ل /3946-العقيد الركن (ق خ) (خالد بهلول العيبى) امر لمغ 1فل 1خ47-العقيد الركن (مش) (على حسين على) رئيس اركان فق /448-العقيد التيار (رياز محمد عبدالسعدى) =49-العقيد التيار (نجم عبدالرزا عبدالواحد) =50-العقيد التيار الركن (اسماعيل سعيد فارس) امر ج ت ج /151-العقيد مشا (صلاح داود عبدالل)52-العميد الركن (على حسين الصفار) ر ا ق جح د و /153-العميد (ا س) محمد مصتفى اسماعيل شعب الامن الداخلى فل /554-العميد (خلف نجم جاسم) امين سر قياد شعب ابى زرالغفاريالعسكري55-العميد (درع) (كامل زيدان خلف) م1م فق /3356-العميد (رافع حمدون زنون) امر القوات الاولى57-العميد (سمير توفيق فتحى) امر ت ن ق ق جح د و /158-العميد (على لفت حسين العقابى) امير سر شعب خالد العسكري59-العميد (غانم خالد سليمان الجماس) امين سر قياد شعب القعقاعالعسكري60-العميد (ق خ) (على حسين مزعل) امر لمش /7261-العميد (ق خ) (نصيف جاسم حمادى) امر لمغ 2 فل /662-العميد (محمد خيرى محمد سعيد) امير سر قياد شعب شرحبيلالعسكري63-العميد (مدم) (حبيب خزر ابراهيم) امر مدم فق /464-العميد (مدم) (متر محمد صالح) امر مدم فق /3365-العميد (مش) (تلعت سليمان ولى) امر قاتع دوكان66-العميد (مش) (عارف حميد حاتم) امر جح د و /467-العميد الركن (ابراهيم خليل ابراهيم) قائد فق /3768-العميد الركن (امير جاسم حمو) قائد فق /769-العميد الركن (زهير يونس على) قائد قوات /5070-العميد الركن (صباح اسماعيل) قائد قوات /4571-العميد الركن (صباح نورى علوان) قائد فق /2772-العميد الركن (عبدالال حامد العناز) قائد فق /2173-العميد الركن (عبدالامير علوان حسين) قائد قوات /3874-العميد الركن (عبدالجليل عبدالحميد محسن) قائد فق /2975-العميد الركن (عبدالمجيد عباس وهيب) قائد فق /276-العميد الركن (على احمد محمد صالح) قائد فق /4677-العميد الركن (على عزيز الفدعم) شعب الامن الداخلى فل /178-العميد الركن (غانم صالح حسن) قائد قوات جحفل الدفاع الوتنى /579-العميد الركن (مدم) (عتاالل ايوب خلف) رئيس اركان فق /3380-العميد الركن (مزهر عبد مهدى) ر ا ق جح د و /181-العميد الركن (ناصر سعيد توفيق) قائد قوات /5082-العميد الركن ق خ (دريد مصتفى شاكر) قائد فق /4083-العميد الركن مشا (عبد عون نعم نصور) قائد فق /2484-العميد الركن (على صالح حمودى الدورى) امين سر قياد شعب موسيبن نصير العسكري85-الفريق (الحكم حسن على) مدير تيران الجيش (عزو القياد العام للقوات المسلح)86-

الفريق الركن (نعمۀ فارس حسين) معاون رئيس اركان الجيش للتدريب87-اللوائ (حسن حسين) مدير منزومۀ استخبارات المنتقۀ الشماليۀ88-اللوائ (عبد سلمان حمندى) امير سر فرع عموريۀ العسكريۀ89-اللوائ الركن (اياد خليل زكى) قائد ق ق جح /د و /190-اللوائ الركن (حميد شاكر محمود) قائد فق /4191-اللوائ الركن (خالد محمد عباس الجبورى) مدير منزومۀ استخباراتالمنتقۀ الشرقيۀ92-اللوائ الركن (رمزى محمود عبداللۀ) قائد فق مش /3393-اللوائ الركن (سعد شمس الدين خالص) قائد ق جح د و /194-اللوائ الركن (عصمت صابر عمر) قائد فق /495-اللوائ الركن (على محمد شلال) قائد فق /3996-اللوائ الركن (غائب حسون غائب) قائد القوۀ البحريۀ (عزو القيادۀالعامۀ للقوات المسلحۀ)97-اللوائ الركن (محمد تاهر توفيق) قائد فق /3598-اللوائ ق خ (اياد شعبان رمزى) قائد قوات /4299-المستشار (بابكر وسو محمد) فوج الدفاع الوتنى /112100-المستشار (جمال خزر خالد الدوبردانى) فوج الدفاع الوتنى/110101-المستشار (جمال فقى حسين) ف د و /97102-المستشار (خليل عبداللۀ ابراهيم الشرفانى) ف د و /109103-المستشار (سليم مهند رسول ئاغا) فوج الدفاع الوتنى /98104-المستشار (سوارۀ فتاح مزح الجاف) ف د و /239105-المستشار (شريف محمود معروف) ف د و /136106-المستشار (شيخ مجيد بايز حسن) كف د و /61107-المستشار (صابر احمد رقيب محمد السورجى) ف د و /2108-المستشار (عباس بايز بالواغا) فوج الدفاع الوتنى /91109-المستشار (عباس حاجى اغاسرسيان) فوج الدفاع الوتنى /66110-المستشار (عسمان عبدالرحمن فتح اللۀ) ف د و /165111-المستشار (عمر احمد على) ف د و /171112-المستشار (عمر بابكر سليم) فوج الدفاع الوتنى /114113-المستشار (فخرى اسماعيل عبد القادر) ف د و /133114-المستشار (قادر شفيق نعمان) ف د و /63115-المستشار (قاسم فارس تاهر مصتفى اغا) ف د و /85116-المستشار (لتيف احمد محمد الزيبارى) فوج الدفاع الوتنى/1117-المستشار (مامند حمد مولود) ف د و /51118-المستشار (محمد تاهر يونس محمد (رينكاوى) ف د و /107119-المستشار (محمد على رسول) فوج الدفاع الوتنى/148120-المستشار (محمود حمۀ رسول اغا) فوج الدفاع الوتنى/26121-المستشار (نوزاد انور بتواتۀ) فوج الدفاع الوتنى /4122-المستشار مام يحيى (كويۀ) فوج 86 دفاع وتنى123-المستشار ميرزا اسماعيل شرف رزا مستشار فوج 207 دفاع وتنى124-المستشار (حسين محمد عسمان) فوج الدفاع الوتنى /175125-المقاتل (محمد كامبنى بانواغا) معاون مستشار ف و /147126-المقدم (ادريس سعيد محمد) امين سر قيادۀ شعبۀ زاخوش العسكريۀ127-المقدم (اسماعيل محمود عبد خلف) امين سر قيادۀ شعبۀ المنصورالعسكريۀ128-المقدم

(حاتم متنى العواد) امين سر قيادة شعبة السليمانية العسكرية الاولى129- المقدم (حسن احمد عبدالله) امر د ج ق ق جج د و /1130- المقدم (درع) (عبدالكريم عبدالهادى سالم) امر ك د ب /41131- المقدم (صلاح صبرى محمود) امين سر قيادة شعبة السليمانية العسكرية الساني132- المقدم (زارى عبدالكريم هادى) ز امن ق ق جج د و /1133- المقدم (عبدالستار جواد حمزة الحديسى) مدير ادارة فرع عمورية العسكرية134- المقدم (مدم) (حسين فزل الدين عبدالقادر) امر ك م م /22135- المقدم (مدم) (صحاب جدوع زياب) امر ك م م /10136- المقدم (مدم) (صلاح الدين محمد عبدالكريم) امر ك مدم /662137- المقدم الركن (حسين على حميد) امر ل /36138- المقدم التيار (محمد فوزى حسن محمود) =139- المقدم التيار (احمد رشيد فتنة المعازيدى) =140- المقدم التيار (خزير عيسى جواد) =141- المقدم التيار (عبدالرزاق ابراهيم عبدالرزاق) ج ت ج /1142- الملازم (فرهاد مامند حمد) ف د و /51143- الملازم التيار (حسام ابراهيم حمود) السرب/107144- الملازم التيار (خالد مال الله مردان) السرب /2145- الملازم التيار (رزوان غازى احمد) السرب /4146- الملازم التيار (عماد شلبى محمد) السرب/2147- الملازم التيار (عماد عباس محسن) السرب /2148- الملازم التيار (فازل عباس محسن) السرب /2149- النقيب (اسلحة) (وعد محمد على) السرب /2150- النقيب (عبدالكريم صالح جواد) ممسل من منزومة الاستخباراتالعسكرية151- النقيب (ق خ) (حمزة خزر حمزة) امر بت خ /17152- النقيب (ق ف) (عبدلله حسن صالح) مستشار ف د و /151153- النقيب التيار (صباح على حسن) السرب /2154- النقيب التيار (غالب شايع زيارة) السرب /2155- انور محمد رزا محمود الجاف156- برهان شوانى157- بكر على حاج مشير158- بكر كريم غفور159- توفيق جبار قارمان160- سامر نصيف جاسم محافز كركوك161- جاسم محمد زيبارى162- جبار شيخ هادى163- جبار موسى قدر هنجيرى (جيهاد)164- جعفر عبدالكريم البرزنجى محافز السليمانية165- جمال حسين دووزى166- جوهر محى جانگير ههركى167- جيا سورجى168- حجاج عبدالغفور خالد دوبة ردانى169- حسن محمود بك امين هةورامى170- حسيب محمد نجم جبارى171- حمدامين حمة شاسوار مختار قرية (كانى ميل)172- حمزة عباس مامند ئاكو173- حمة ى حاجى حسين174- خالد محمود احمد على غوار175- خزير فتاح حسين كاميش176- خيرالله دوزى استخبارات177- رسول مامند قيردولى178- زيد سورجى179- سعيد عدنان جبارى180- سعيد محى الدين احمد زنكنة181- مستشار سيد رزا سةيد تةها (سيد مانكا)182- سيد مجنون183- شامل درويش184- شريف حمة شريف (شةفةى خاتون)185- شريف محمد كرداوى186- شهاب احمد وايرمن187- شيخ احمد برزنجى188- شيخ برهان مدير ناحية (زراين)189- شيخ جلال صالى190- شيخ

رونالك191-شیخ سعاد تالبنی192-شیخ صلاح نقشبندی193-شیخ کریم شیخ شهاب194-شیرزاد علی بەلەکە195-تارق شفیع کافروش196-تارق عزیز رەزا ئاغا197-تاهر عسمان روستم امر سریە –فوج /53198-عاصف احمد زیباری199-عاصی حمە دیزە استخبارات200-عبدالجبار محسن مدیر التوجیە السیاسی یحزر اجتماعاتالقیادە العامە للقوات المسلحە201-عبدالکریم محمد سلیم شوشی زیباری202-عبدالللە کاك امیر (عەبە کەرکوکی)203-عبد محمد عبداللە مدیر امن شقلاوە204-عبداللە حسن صالح بابان205-عبدالمجید حسین اسماعیل شیخکی206-عدنان عبداللە نجم الجاف207-عزیز حسن فتاح208-علی حسن عزیز قائمقام جمجمال و عزو فرع209-علی لوت ماسی210-عمر حاجی بادینان211-عمر حاجی صالح212-عمر حمە رستم213-عمر خزر حمد سورجی214-فواد کریم بایز هموند215-فارس محمد قادر عزیز سورجی216-قاسم رشید درەیی217-کامران احمد (کامران سور) خارج القتر فی ایران-بیر انشار218-کامل شیخ هادی219-کمال حمە مام سورانی220-کمال محمد حیدر (کمال شمە)221-محمد جوهر کوران222-محمد شیخ عبدالکریم برزنجی223-محمد قادر ئاغا سورجی224-محمد کریم شوشی زیباری225-محمد کلحی ریکانی226-محی الدین حمە رحیم227-مدحت توفیق داودی228-ملا حسین روغزایی استخبارات229-ملا عوزیر230-ملازم اول تیار (احمد ابراهیم احمد) ج ت ج /1231-ملازم اول تیار (احمد سلمان زناد) السرب /2232-ملازم اول تیار (احمد عابد داود) =233-ملازم اول تیار (اسکندر ابراهیم جمعە) =234-ملازم اول تیار (الهام عون الرفیق یونس) ج ت ج /1235-ملازم اول تیار (امانج منازل خزر) السرب /21236-ملازم اول تیار (انمار محمد احمد) ج ت ج /1237-ملازم اول تیار (حسین علی عبداللە) السرب /106238-ملازم اول تیار (حمید منصور خلیل) السرب /4239-ملازم اول تیار (خالد عبدالعزیز عبداللە) ج ت ج /1240-ملازم اول تیار (خلف حسین علاوی) ج ت ج /1241-ملازم اول تیار (رمزان متلك احمد) =242-ملازم اول تیار (سالم فتحی حسن) ج ت ج /1243-ملازم اول تیار (سعد احمد قاسم) السرب /30244-ملازم اول تیار (سعد عبدالرحمن سعید) السرب /4245-ملازم اول تیار (شجاع یاس روحی) ج ت ج /1246-ملازم اول تیار (شلال رشید عتیە) =247-ملازم اول تیار (زیائ جعفر رازی) السرب /4248-ملازم اول تیار (تەها فتحی صالح) السرب /2249-ملازم اول تیار (تەها محمد احمد) السرب /2250-ملازم اول تیار (عبدالکریم جدعان علی) =251-ملازم اول تیار (عدی حاتم لفتە) السرب /2252-ملازم اول تیار (علی حسین سلمان) السرب /41253-ملازم اول تیار (فارس ابراهیم رشید) السرب /41254-ملازم اول تیار (قیس حبیب مصتفی) =255-ملازم اول تیار (کریم یاسین زیدان) السرب /41256-ملازم اول تیار (لیس عبدالعزیز عبداللە) السرب /106257-ملازم اول تیار

(محمد خزعل فيصل) =258-نامق رقيب السورجى259-نامق عبدالكريم مختار قرى (بى باز)260-عبدالرحمن عبدالكريم261-يحيى الجاف محافز اربيل262-يعرب الربيعى مدير امن الموصل263-اسود النعيمى امين سر فرع السليمانى264-تارق كافى امين سر فرع دهوك265-صايل العبدلى امين سر فرع الموصل266-نزار يونس امين سر فرع نينوى267-خزر الدورى امين سر فرع كركوك268-تاهر جليل الحبوش269-عميد فتاح بك جاف مستشار فوج (35)270-زاهر اغا كوى مستشار271-عدنان ديسكو مستشار272-تارق كاكيى مستشار273-سعيد غيدان (حمى سعيد) مستشار274-مجيد غيدان معاون مستشار275-شمال رفعت كلى امر سرى276-حمى كريم حمى فرج مختار قرى سيتلان277-مصتفى سليمان وزى امر سرى278-عمر حمى على جرمكا مستشار279-جبار دريز مفرزى خاصى280-صابر سورجى مستشار281-مامند قشقى مستشار282-على سلمى جوارتايى مفرزى خاصى283-حاج على نبياوا مفرزى خاصى284-عقيد حميد عسمان مستشار فوج 300285-انور حسو مفرزى خاصى286-سيد قدرت مقاتل287-محمد كاوانى مفرزى خاصى288-حمى بوخجى مستشار289-ابراهيم بالول اغا مستشار290-عمر صوفى مفرزى خاصى291-عمر حسين (عمر عرب) مفرزى خاصى292-قالى ى عى زى نالبند293-صلاح شينى مفرزى خاصى294-ميرزا حسن مستشار295-محمد حسين نورى مفرزى خاصى296-عمر اغا مستشار297-حسين حمى سور اغا مستشار298-ئاوات احمد حسن رش مستشار فوج 266299-احمد جميل امين مستشار فوج 240300-احمد صوفى اسماعيل صالح مستشار فوج 356301-احمد كويخا رجب مستشار فوج 90302-اسعد سليم حاجى ئاغا مستشار فوج 302303-انور رشيد خزر ميران مستشار فوج 52304-انور ميرزا ابراهيم كلى مستشار فوج 209305-ابراهيم احمد ابراهيم منتك مستشار فوج 22306-ابوبكر فقى الصالحى مستشار307-بايز عزيز رشيد باوجان مستشار فوج 213 و منح نوت الشجاعى308-بهرام محمد عبدالرحمن محمد مستشار فوج 11309-برهان توفيق بابكر هاورامى مستشار فوج 238310-توفيق حمى فرج حمى رستم ناورولى مستشار فوج 70311-توفيق سليمان ياسين بروارى مستشار فوج 113312-تارق سعيد براهيم مزورى مستشار فوج 19021-الرائد التيار (انور حمدامين) السرب/4313-تيب محمد عسمان (شيخ تيب) مستشار فوج 203314-جاسم محمد فارس محمد مستشار فوج 225315-كركيس حميد حيدر مستشار فوج 156316-جلال اسعد رزا جرمكايى مستشار فوج 79317-جلال شيخ نجم الدين كريم مستشار فوج 135318-جلال محمد عبدالرحمن هلالى مستشار فوج 198319-جلال محمود صالح برادوستى مستشار فوج 232320-جمال نصرالدين عزيز مستشار فوج 357321-جميل كريم مجيد اغا كورى مستشار فوج 29322-جعفر انور سليمان مستشار فوج 305323-حسين جهانكير جادر مزورى مستشار فوج 9324-حسين حمى فتاح قادر مستشار

فوج 120325-حسین خزر حمد مستشار فوج 6326-حلمی سعید قادر محمد جاف مستشار فوج 199327-حمود عمر صالح تاجالدین میرنی مستشار فوج 71328-خالد قاسم محمد امین مستشار فوج 270329-خالد شیخو مراد مستشار فوج 226330-خزر عبدالله حسین مستشار فوج 210331-خورشید اسعد رسول مستشار فوج 253332-رحیم کریم قادر مستشار فوج 244333-دلسوز خزر مینه بلباس مستشار فوج 235334-رشید صالح رشید ئتروشی مستشار فوج 227335-زاهر تاهر توفیق مستشار فوج 150336-سمکو عبدی حسن زدکی مستشار فوج 54337-شکر جندی عنتر مزوری مستشار فوج 272338-صادق زیرو امین مستشار فوج 36339-صالح احمد اسماعیل الروفی مستشار فوج 255340-صباح اسماعیل خزر مستشار فوج 351341-صدیق علی محمد امین هارونی مستشار فوج 245342-صلاح الدین خزر رسول مستشار فوج 241343-عادل توفیق رشید مستشار فوج 206344-عبدالرحمن عاصی عزالدین مستشار فوج 322345-عبدالقادر مستفا محمد مستشار فوج 182346-عبدالکریم حسین خالد مستشار فوج 346347-عبدالله فیصل عبدالله ماوانی مستشار فوج 333348-عبدالکریم سعدی سلیمان سعدی مستشار فوج 285349-عدنان عبدالله احمد جبار مستشار فوج 231350-عرب صالح عمر قادر مستشار فوج 218351-علائ محمد امین عیسی مستشار فوج 306352-علی احمد حاجی شعبان مستشار فوج 93353-علی سلیمان حسین مستشار فوج 224354-علی عبوش عبدی غزال مستشار فوج 59355-عونی حاجی مستفا جبرائیل مستشار فوج 103356-علی احمد محمد هارونی مستشار فوج 197357-علی اورحمان حسن مستشار فوج 168358-عمر مردخان جلیل مستشار فوج 116359-عمر مجمد حیدر مستشار فوج 246360-عمر بشار صالح مستشار فوج 152361-عمر حسن رسول کردی مستشار فوج 28362-عصمت دینو بیری مستشار فوج 157363-غیاس توفیق سلیمان یاسین مستشار فوج 113364-فاتح تاهر مستفا عبدالقادر مستشار فوج 354365-فاروق رشید علی محمد نورولی مستشار فوج 196366-فازل مستفا حسن بروازی مستشار فوج 208367-فرهاد مامند حمد مولود مستشار فوج 35368-قادر محمود خلیف عبدالصمد مستشار فوج 31369-قادر محمد رشید عبدالقادر مستشار فوج 252370-قاسم کریم احمد محمود مستشار فوج 237371-کریم خان محمود خلیف مستشار فوج 40372-مجید سلیمان احمد جاف مستشار فوج 364373-مجید شیخ بایز حسن مستشار فوج 61374-محمد جوهر اسماعیل صالح مستشار فوج 108375-محمد شیخ معروف بیر داود مستشار فوج 49376-محسن محمد یاسین مستشار فوج 155377-محمد تاهر رشید حم امین مستشار فوج 254378-مجمد حم امین حسین زراری مستشار فوج 216379-محمد سعید محمود شمیرانی مستشار فوج 118380-محمد عمر امین جمیل (باساکی) مستشار فوج 81381-محمد نجیب صادق بهائ الدین مستشار فوج 119382-محمد حمز زازل یی

مستشار فوج 204383-محمود احمد شريف غوارە مستشار فوج 122384-محمود حسين محمود على مستشار فوج 356385-محى الدين عزيز محمد بابا على مستشار فوج 242386-مشير ابراهيم احمد مستشار فوج 46387-مشير هادى حمد اغا مستشار فوج 48388-نجم الدين صالح محمد برزنجى مستشار فوج 174389-نورى حسن مراد برزنجى مستشار فوج 111390-هلكورد عبدالكريم الكنزانى مستشار فوج 83391-هوشيار سليم احمد باشا مستشار فوج 215392-وهاب رحمان حمد امين مستشار فوج 153393-يونس رمزان غوارە مستشار فوج 243394-حمە خان دارە رشيد منح نوت الشجاعە بموجب المرسوم الجمهوريرقم (808)395-حمە رشيد عبدالرحمن عبدالرحيم =396-خزير رشيد بحرى =397-سالار نصراللە قادر =398-سعيد احمد شيشە =399-سعيد قادر محمد الجاف =400-شيخ محمود سيد كول =401-صالح احمد حسين =402-عباس حاجى اغا رسول =403-فتاح كريم فتاح =404-كريم عبداللە محمد =405-كسرى محمد سعيد محمد فتاح =406-محمد حسن على ميرزا =407-محمود حمە امين حمە صالح =408-ابراهيم على ملو الزورى =409-تحسين شاويس سعيد =410-رشيد حمد امين عزيز =411-رەزا تەها محى الدين =412-رفعت محمد على =413-زيرك تاهر سعيد =414-سعاد فيزاللە محمد =415-تاهر على عبدالرحمن =416-محمد سليم قادر عوسمان =417-مدحت توفيق منصور =418-معتصم عبدالكريم حسين =419-محمد صادق محمد شوانى منح نوت الشجاعە بموجب المرسومالجمهورى رقم (809)420-عمر محمود محمد ماموى =421-ابراهيم نصرالدين عزيز البرزنجى منح نوت الشجاعە بموجبالمرسوم الجمهورى رقم (1014)422-محمد عيسى بيرويس عيسى الجاف =423-محمد سعيد احمد محمد الهارونى =ئەمەى خوارەوەش ناوى 258 تەمەتبارى ئەنفالى دانيشتووى هەرەمى كوردستانە , كە حكومەتى هەرەمى كوردستان هەزى گرتن و دادگاييكردنيانى نييە .1. محمد كريم شوش زەبارى2. خورشيد أسعد رسول3. خدر عبدالله حسين4. خالد شيخە مراد5. خالد قاسم محمدأمين6. حمود عمر صالح تاج الدين ميرنى7. حلمى سعيد قادر محمد جاف8. حسين خدر حمد9. حسين حمە فتاح قادر10. نامق رقيب سورچى11. عاصف احمد زيبارى12. عبدالكريم محمد سليم شوش زيبارى13. عبدالله كاك اميرعەبە كەركوكى)14. عبدالله حسن صالح بابان15. عدنان عبدالله نجم الجاف16. اسماعيل محمود رسول ئاغە پشدرى17. اسماعيل عزيز ئاغە زنگەنە18. أحمد بيجە19. أحمد جبار جبارى20. محمد جوهر گەران21. كمال محمد حيدر(كمال شمە)22. كمال حمە مام سورانى23. كامران أحمد(كامران سور)24. محمد شەخ عبدالكريم برزنجى25. عمر حاجى باديناني26. على لوت ماسى27. عمر خدر حمد سورچى28. فەاد كريم بايز هموند29. فارس محمد قادر عزيز سورچى30. عادل توفيق رشيد31. عبدالله حسن صالح32. جلال محمد

عبدالرحمن هلالی33. جلال شیخ نجم الدین کریم34. جلال أسعد ره زا چرمگایی35. گرکیس حمید حیدر36. جاسم محمد فارس محمد37. ته یب محمد عوسمان (شخ ته یب)38. عمر محمود محمد مامویی39. محمد صادق محمد شوانی40. عمر محمد حیدر41. عمر مردخان جلیل42. علی أورحمان أسعد43. علی أحمد محمد هارونی44. عونی حاجی مصگفی جبرائیل45. علی عبوش عبدی غزال46. علی سلیمان حسین47. علی أحمد حاجی شعبان48. شیخ برهان49. شیخ جلال صالیی50. شیخ سعاد تالنی51. شیخ رونك52. عمر حم رستم53. کامل شیخ هادی54. عمر حاجی صالح55. عبدالمجید حسین اسماعیل شیخکی56. ملا حسن روغزایی57. شیخ کریم شیخ شهاب58. سید مجنون59. شامل درویش60. حمی حاجی حسین61. جبار موسی قرهنجیری(جیهاد)62. جعفر عبدالکریم برزنجی63. جمال حسین دوزیی64. چیا سورچی65. حجاج عبدالغفور خالد دوبردانی66. حسن محمود بگ امین هواری67. حسیب محمد نجم جباری68. مامند حمد مولود69. محمد علی رسول70. محمود حم رسول اغا71. نوزاد انور بیتوات72. مام یحی(کوی)73. أسعد سلیم حاجی ئاغا74. أحمد کویخا رجب75. أحمد صوفی اسماعیل صالح76. حم بوخجی77. میرزا حسن78. أنور حسو79. محمد کاوانی80. عمر حسن(عمر عرب)81. سید قدرت82. عمر صوفی83. صلاح شین84. عمر اغا85. هوشیار سلیم أحمد پاشا86. هلگورد عبدالکریم الکسنزانی87. نوری حسن مراد برزنجی88. نجم الدین صالح محمد برزنجی89. مشیر هادی حمد اغا90. مشیر ابراهیم احمد91. محی الدین عزیز محمد باباعلی92. محمود حسین محمود علی93. محمود احمد شریف غوار94. محمد حمز زازلیی95. محمد نجیب صادق بهاوالدین96. محمد عمر امین جمیل(باساکی)97. تاهر علی عبدالرحمن98. محمد سلیم قادر عیمان99. ابراهیم بالول اغا100. عقید حمید عیمان101. محمد شیخ معروف بیرداود102. مجید سلیمان احمد جاف103. کریم خان محمود خلیف104. قاسم کریم أحمد محمود105. قادر محمود خلیف عبدالصمد106. قادر محمد رشید عبدالقادر107. فرهاد مامند حمد مولود108. فاتح گاهر مصگفی عبدالقادر109. وهاب رحمان حمدأمین110. میرزا اسماعیل شرف رچا111. خدر فتاح حسین گامیش112. رسول مامند قیردولی113. زید سورچی114. سعید عدنان جباری115. سعید محی الدین احمد زنکنه116. سید ره زا سید ته ها(سید مانکا)117. جبار دریز118. حاج علی نبیاو119. علی سلم چوارتایی120. اسعد جانکیز هرکی121. محمد جوهر اسماعیل صالح122. جوهر محی جانکیز هرکی123. ارشد احمد الزیباری124. محمد سعید محمود شمیرانی125. محمد حمامین حسین زراری126. محمد تاهر رشید حمامین127. محسن محمد یاسین128. محمد کانبی بانو اغا129. حسین محمد عیمان130. حمخان دار رشید131. یونس رمچان غوار132. کیسری محمد سعید محمد

فتاح133. محمد حسن علی میرزا134. تحسین شاویس سعید135. ابراهیم علی ملو الزوری136. محمود حمۆامین حمۆ صالح137. رشید حمۆ امین عزیز138. رۆزا ته ها محی الدین139. رفعت محمد علی140. زیرك گاهر سعید141. سعاد فیچ الله محمد142. عاصی حمۆ دیزۆ143. دلسوز خدر مینۆ بلباس144. فازل مصته فی حسن برواری145. فاروق رشید علی محمد نورولی146. کریم عبدالله محمد147. فتاح کریم فتاح148. عباس حاجی اغا رسول149. صالح احمد حسین150. جبار شیخ هادی151. خیرالله دوزی152. خالد محمود أحمد علی غوارۆ153. شیخ محمود سید گول154. سعید قادر محمد الجاف155. سعید احمد شیشۆ156. سالار نصرالله قادر157. خچیر رشید بحری158. سعید غیدان (حمۆ سعید)159. زاهر اغا کویۆ160. عدنان دیسکو161. مجید غیدان162. گارق کاکۆیی163. صباح سورچی164. عبدالکریم سعدی سلیمان سعدی165. عبدالله فیصل عبدالله ماوانی166. عبدالکریم حسین خالد167. عبدالقادر مصته فا محمد168. عبدالرحمن عاصی عزالدین169. حمدامین حمۆ شاسوار170. حمزۆ عباس مامند ئاکو171. قالۆی عەزۆ نالبند172. مدحت توفیق داودی173. ملا عوزیر174. محسن کرچی رحی175. صباح نازم رقیب السورچی176. محمد کلحی ریکان177. محمد قادر اغا سورجی178. فرهاد مامند حمد179. شیرزاد علی بەلەکۆ180. تارق شفیع کافروش181. تارق عزیز ره زا اغا182. شیخ صلاح نقشبندی183. أنور محمد رچا محمود الجاف184. برهان شوانی185. بکر علی حاج مشیر186. بکر کریم غفور187. جاسم محمد زیباری188. محی الدین حمۆ رحیم189. نامق عبدالکریم190. حمۆ رشید عبدالرحمان عبدالرحیم191. شمال رفعت کلی192. مامند قشقۆ193. عمر حمۆ علی چۆرمۆگا194. مصته فا سلیمان وزۆ195. حمۆ کریم حمۆ فرج196. عمید فتاح بك جاف197. یحیی جاف198. گاهر عیمان روستم199. بابکر وسو محمد200. جمال خچر خالد201. جمال فقی حسین202. خلیل عبالله ابراهیم203. توفیق سلیمان یاسین برواری204. أحمد جمیل امین205. حسین حمۆ سور اغا206. ئاوات احمد حسن رش207. توفیق حمۆ فرج حمۆ روسم نورولی208. بهرام محمد عبدالرحمن محمد209. بایز عزیز رشید باوۆجانی210. ابوبکر فقی صالحی211. ابراهیم احمد ابراهیم منتك212. أنور میرزا ابراهیم گلی213. أنور رشید خچیر میران214. علاو محمد أمین عیسی215. عرب صالح عمر قادر216. عدنان عبدالله احمد جبارۆ217. قاسم رشید دزۆیی218. غیاپ توفیق سلیمان یاسین219. عصمت دینو بیری220. عمر حسن رسول کردی221. عمر بشار صالح222. شریف حمۆ شریف(شۆفۆی خاتون)223. شریف حمد کرداوی224. شیخ احمد برزنجی225. شهاب احمد وایرمن226. صدیق علی محمد أمین هارونی227. صباح اسماعیل خچر228. صالح احمد اسماعیل الرفعی229. صادق زید وایرمن230. شکر جندی عنتر مزوری231. رشید صالح رشید

أتروشی232. زاهر تاهر توفیق233. سمکو عبدی حسن زدکی234. تارق سعید ابراهیم مزوری235. حسین جیهانکیر جادر مزوری236. جعفر أنور سلیمان237. جمیل کریم مجید اغا کوری238. محمد عیسی بیرویس عیسی الجاف239. ابراهیم نصرالدین عزیز البرزنجی240. جمال نصالدین عزیز241. جلال محمود صالح دوستی242. صابر احمد رقیب243. عباس بایيز بالو اغا244. عباس حاجی أخاسر سیان245. عیمان عبدالرحمن فتح الله246. عمر احمد علی247. عمر بابکر سلیم248. فخری اسماعیل عبدالقادر249. قادر شفیق نعمان250. رحیم کریم قادر251. قاسم فاوس تاهر مسته فا اغا252. له تیف احمد محمد الزیباری253. سلیم مهند رسول254. محمد تاهر یونس محمد(رینکاوی)255. سوار فتاح فرج الجاف256. شریف محمود معروف257. شیخ مجید بایيز حسن258. صلاح الدین خدر رسول

کوردستان بێ جینۆساید Kurdistan without genocide 11-4-2020

دەستکەوتەکان و مافەکانی خێپیشاندەرانی گۆڕەپانی تەحریر بەرەو کوێ … ئەحمەد کامەران

لەسەرەتاکانی مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی ڕابردوو , شەپۆلێکی گەورەی ناڕەزایەتی لە شەقامی عێراقی هەڵگیسرا, کە هاوکات گۆڕەپانی تەحریری شاری بەغداد بە مەبەندی سەرەکی ئەو ناڕەزایەتیە دادەنرا , کە هاوکات ئەو ناڕەزایەتیەی سەرەتای مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی 2019 جیاوازتر بوو لە سەرجەم ناڕەزایەتیەکانی دیکەی شەقامی عێراقی کە لە ساڵانی ڕابردوو هەڵگیسرا بوون , ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە ئەم ناڕەزاەتیەی ئەمجارە زنجیرەیەکی درێژی بەدوای خۆیدا هێنا کە زیاتر لە پێنج مانگی خەیاند کە خێپیشاندەران لەسەرجەم چین و توێژەکانی گەلی عێراق پێکهاتبوو , کە ئیتر تووڕەیی گەیشتبووە سەر ئاستێک بەتایبەتیش چینی گەنجان کە داوای هەلی کار و ژیانی خۆش و دادپەروەریان دەکرد لە حکومەتە گەندەکارەکەی عێراق , بەڵام ئەگەرچی حکومەت بە فیشەك و چەندین هێزی تر وەڵامی

خۆپیشاندەرانی دایەوە لە دەرئەنجامدا بەچەندین کوژرا و بریندارى لێکەوتەوە, بەڵام هیچیان کاریان نەکردە سەر خۆپیشاندەران بەکو خۆپیشاندەران زیاتر سووربوون لە داواکانی خۆیان , خۆپیشاندەران فشارێکی تونديان خستە سەر عادل عەبدلمەهدی بۆ ئەوەی دەست لەکاربکشێنێتەوە , بەڵام بۆ دواجار لەسەرەتای مانگی دیسەمبەری ساڵی ڕابردوو بۆیاری دەست لە کارکێشانەوەی خۆی لە پۆستی سەرۆك وەزیران پێشکەشی پەرلەمان کرد , بەڵام لەپاشان ئیتر عێراق بوو حکومەتێکی کابەڵکەری بۆ چارەنووس بەڵام خۆپیشاندەرانیش بەردەوام بوون لە خۆپیشاندانەکانیان هەتاوەکو سەرجەم مافەکانیان دەستەبەردەکرێت بۆیان , ئەگەرچی هیچ هەزڵك نەیتوانی خۆپیشاندەرانی عێراق کپ بکاتەوە بەڵام لە ناوەڕاستی مانگی شووباتی ساڵی 2020 بەهۆی فراوانبوونی قایرۆسی کۆرۆنا کە عێراقیشی بەخۆیەوە گرتەوە , ئیتر ئەمە وای کرد کە خۆپیشاندەران بەرەو ماڵەکانی خۆیان بڕۆن و گۆڕەپانی تەحریر و خەلانیە و ناچەکانی دیکە بەجێ بهێلن بۆ کاتێکی نادیار, ئیتر پاشان چەند کەسێکی تر لەلایەن سەرۆك کۆمارەوە کاندید کراو بۆ پێکهێنانی حکومەتی نوێی عێراق وەکو محەمەد تەوفیق عەلاوی و عەدنان زورفی بەڵام ئەم دووانە نەیان توانی بێنە گۆڕەپانی سیاسەتی عێراق بەهۆی نەبوونی دەنگی پێویست لەنێو کوتلەکان دا, بەڵام لە ئێستادا مستەفا کازمی هاتۆتە گۆڕەپانی سیاسەتی عێراق کە توانیویەتی دەنگی کورد و سونەکان و بەشێکی شیعەکان بەدەست بهێنێت و چاوەڕێ دەکرێت لە ئایندەدا حکومەتێکی نوێی لە عێراق دروست بکات .

لە ئێستادا فۆکسەکە لەسەر مستەفا کازمی دایە کە ئاخۆ دەتوانێت لەم بارودۆخەدا حکومەتێکی دادپەروەرانە بهێنێتە ئاراوە کە سەرجەم داواکاریەکانی چەندین مانگەی خۆپیشاندەرانی عێراق و گۆڕەپانی تەحریری بەدی بهێنێت ؟.

گرنگ نیە کە کۆ حکومەتی عێراق پێك دەهێنێت , گرنگ ئەوەیە کە کەسێکی خاوەن ئیرادە بێت بتوانێت بەسەر سەرجەم گەندەڵیەکانی عێراقدا زاڵبێت کە ساڵانێکە عێراق بەدەستیەوە دەناڵێنێتەوە, بۆیە دەبێت لەئێستادا مستەفا کازمی کار لەسەر ئەوەبکات کە حکومەتێکی نیشتمانی لە پێناو بەرژەوەندی هەموو گەلی عێراق دا بێت , هاوکاتیش دووربێت لە هەموو جۆرە دەستێوەردانێکی مەزبەگەریەتی و نەتەوەیی چوونکە ئەمە جارێکی تر حوکمڕانی عێراق بەرەو ئاراستیەکی نادیارتر دەبات کە ئەمەش وا دەکات دووبارە خۆپیشاندەران ناچاربن بژێنە گۆڕەپانەکان, بۆیە لە ئێستادا تاکە حکومەتی سەرکەوتوو لە عێراق بریتیە لە حکومەتێکی مەدەنی, کە هەموو خەڵکی بەبێ جیاوازی لەژێریدا بە ئاسوودەیی بحەسێتەوە.

ئەحمەد کامەران

مەیلی ناخ … گەشاو محەمەد عەتا

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
هەرگیز نەزانێ چۆن بژی
کەسێ لەسەر
زەوی خەوتووەکان بێدارێ
لەگەڵ ئاوابونی خۆرا
خوازیاری فەنا بوونی بێ
لەگەڵ گزنگ هەڵبەت و بگەڕێتەوە

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
پاساو بێ مانەوەی خۆی بهێنێتەوە
بوێرانە بە نیگای ئۆفسوناوی
هەموو شتێکم پێ بڵێ
کەسێك, کە هەڵزنێت بەسەر خەمۆکانا
چاو لە دڵ تەنگی دابگرێ

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
سەما زان بێ
لەودیو پەلکەزێرینەوە سەما بکا و
رەنگەکانیم بۆ دابگرێ
کەسێك, تەواو بگۆڕێ
ئەمڕۆ و دوێنێ هەتکاتەوە
خەندەکانی بۆ ساماڵ و بۆ هەور بێ

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
یەخسیرم بێ
هانا بۆ خوای ئۆوین بەرێ
تا دەگاتە لێواری تەنیایی تۆمەن
تا ئاشنای ئۆو ساتانە بێ
کەدێ ئێنجن ئێنجن دەبێ

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
پەنجەکانی ئالودەی کاری چنین بێ
بەکو تەنك بێ ئەم ڕەحەم بچنێت و
کەسێك, لەهەموو ساتێکدا
لەبەسەداب تەنیایيم دابێ
کنێی قوڵایی ناخم کا
لە دواهەمین خواستم بگا

من کەسێکی وام خۆش دەوێ
ڕەحێکی دانسقەیی بێ
حەزێکی بێ هاوتای هەبێ
لەکۆتایی هەر هیچ نەبێ
بێ ژیانم ڕەقیبم بێ .

2019 / 9 / 30
سلێمانی

چراکێ تەماوی تڕ ...کێنعان مدحەت

چراکێ تەماوی تڕ
لەوێی پشت گوێ بخڕ
شەوێ یەلدا لێ موی نیوان باریکترێ
گەر ملی یەک بێ یەکیان بێ پەتا نەکرێ
عەیب لێ دییەکانما شک نابەم
چوون سوار لێ ناسوار
ئاواش ،
مەی لێ ئاو جیادەکەمەوێ
نێ مەست ، نێ حەیران و نەش خواەوم
بێ دەست کاریگەری لەکەوتەکانەوێ

- ئەوانەی دەجزنێ مەخ و
بێ ئاوات و

سەنگ و
گەدە و قووتم.. _ ناتەواوم
چاوم لە هەنگاوی ئاوسی
مەیلە و سوور و
گشتیە
خوازیاری ئاپسکانەکی تریشقانەم
درەختی پیشەکوتراوی بە بار ئاتەکەنە
ەەژنەی یەکلاکەرەوە رەکبخا
لافاو ،
بە پلیکانەی چەما ، سەرخا
چی تەپەک و
زەە کە لوتکەیە.. بیانسەتەوە
نەبینراوەکان وەک بینراو هەەنجەنە
شتەکان هەر هەمو
وەک خە
بخاتە روو
ئەو مانگرتنە پچە پچەانەی ئیرە و ئەوە
سەرانسەریی یەکخا
بوەرە بەو بەرنامە بە پایە و
ناوەەکە کرچ و کاڵانیان بەە:
هیچوپوچ و
پوکن..
پوک ، پوک
بە وتەی پەشینان: لە بنی هەمانکە با
یا لەناویان دەبا
یان تیا ئەچین !!
ئازارکەشانی ئەم درم و دەردە
لە خودی (بار)ی سەخت و
قورسترە
لە قوڵایی شەوگارەوە
دەیان خەە و
خانەوادە..
لە جامە ەەشکانەوە
وەک قەلەەش دەەشنە سەر جادە
هەر ئەەی مەردەزمەی ناو مەتەە و
ئاژەەە درندەی ناو جەنگەەن
بەینی (ساتر)

خەمی گەورەی چەقەیە
داهێشتنی نەخشە و
داگیرسانی هەر کەپەیەک
سوود مژدەیە
بازار.. بازگە..
دەزگا و مەیخانە تا مزگەوت
هەر هەمو دەکوێن
لە سەرەوەی ویست و
خەباتی یەکپارچەییەوە
شەردەبنە خوێنبەرەکانی تەور و داس
بە سەینی کلی چاو و
خەنەی گیراوی
قژی خاو
لەم قەیرانە جێنجاڤدا
دز و پاڤوان لەک ناکرێنەوە
مەرد و نامەرد
گاندەر و گانکەر هاوسەنگن
لە حەن کەنە ڤاوێژکاری سەر بە دوژمن
دەسڤاتداران.. بەدەنگن
زەرن ئەوانەی باس لە رووخان و
ڤامانینی گومەز و منارە و
کەعبە دەکەن
هەڤوەست.. لە مەبەستی بگەرد
بە تاڵ دەکەن
لەبەر زبری رووداو و
لە ناوبردنی ئەرشیفەکان
قەکردن و
کیمیا باران…
بەراوردی خە بە فریشتەی سەر شان دەکەن
نەبینراوەکان وەک بینراو هەڤێنجێنن
شتەکان هەر هەمو
وەک خە
بخەنە روو
بە وتەی پێشینان :
لە بنی هەمانکە بن
یا تیا ئێچن ، یا تیا ئێچین
بەسە ئیتر !!

١٥/١/٢٠١٩ کفری

ئامانجی خۆک ڕزگاربوونە لەم ژەمە، نەک دانانی سەرۆک وەزیرانێکی تر

قەیرانی حکومەتی و فشەلی حزب و قەوارە پەرلەمانیەکان دوای چەند مانگێک بە دانانی سەرۆک وەزیرانێکی تر، قەیرانی ژەمەکە و مایەپوچی و پێکهاتە ناکۆک و لە چارنەهاتووە نوخبەیەکانی، بە شۆیەکی ئاشکرا دەردەخات.
ئاپۆین کە عادل عەبدول مەهدی ناچار کرد دەست لە سەرۆک وەزیری بکێشتەوە، دەرگای بەووی کۆشیەکی وەها گەورەتر و فراوانتردا کردەوە کە ئەو هێز و حزبە ئیسلامی و قەومیە داسپاوانە بەسەر ملی جەماوەردا، لە توانایاندا نەبەت هەروا بە ئاسانی چارەسەری بکەن.
ئاپۆین، ناکۆکیەکانی نێوان باڵە جیاجیاکان و هێزەکانی ئەم ژەمەی قووترکردەوە و گڕەی بە جەمسەرگیریەکی تووندوتیژتر، بە جۆرێک کە هەر لایەک هەرچی زیاتر و زیاتر پشت ببەستە بە لایەنە نەودەوڵەتی و ناوچەییەکان، وە بە دیاریکراویش پشت بە ئەمریکا و ئێران ببەستە و خەی پە بەهێز بکات.
دەسنیشانکردنی سەرۆک وەزیران و پێکهینانی حکومەت کە بەتە چەقی ئەم کەشمەکەشە گەرماوگەرمەیە، ئاماژەکویەکی کوشندە لە قەیرانی ئەم ژەمە و قوڵی کەشمەکەشی نێوان هێزە جیاجیاکانی نیشان دەدات و تووندی پێکدادانی بەرژەوەندیە جیە سیاسی و ئابووریەکانی هەر یەک لە ئەمریکا و ئێرانیش دەردەخات لە ناوخۆی عێراقدا.
لە ساڵی ٢٠٠٣ ەوە، میلیشیاکان بەهێزی چەک و سەرکوتی ئاشکرا، مافی کارکردنی ئازادانەی سیاسیان لە جەماوەر زەوتکرد، دەستیانگرت بەسەر دەسەڵاتدا، هەموو کاروبارەکیان گرتەدەست، دەسەڵاتی سیاسیان بە خۆیان پاوان کرد و پاشانیش هەڵبژاردنیان هەنا بە وەرگرتنی "شەرعیەت" لە جەماوەر، ئەمە ئەو کارەیە کە حزبە قەومیە فەرمانڕەواکانی کوردستان پشوتر ئەمەیان کردبوو. هەموو ئەمانەش لە پێوەندیەکی تووندوتۆ بە ستراتیژی ئەمریکا و ئێران و

کۆشەکۆشکانیانەوە ئەنجامدراون بۆ جێوکردنی ئەو وەکان لە عێراقدا.
جەماوەری ئاپۆیو؛ کرێکاران و زەحمەتکێشان، ژنان و لاوان و قوتابیان، بە هاتنە ناوەوەی ئاستوخێیان بۆ گۆڕەپانی سیاسی و هێرسان بۆ ئاپەرینەکی جەماوەریی شۆڕشگێرانە لە ئێکتێبری ساڵی ئابردووداو، گورزێکی کوشندەیان سڕواندە ئێم هاوکێشەیە، بەمێش کورسی و مێزی دەسەڵاتیان بەسەر سەروپێتاکی هێزە میلیشیاکان و حزب و ژێمەکەیاندا قۆپاندەوە. ئاپۆین دروشمی ئوخانی تەواوەتی ئێم ژێمە و کەتایهێنان بە پاشکۆیەتی ئێران و ئەمریکای بەرزکردەوە. خەشباوەیەکانی پشووشی تێپەڕاند، ئیدی ئەستا گیردەی ئاواتی هێنانەدی چاکسازیەکان نیە لە لایەن ئێم ژێمە داوخاوی ئەستاوە، کە تاوانی قڕوونیش ئەنجامدەدات بەرامبەر خەپیشاندەران.
ئەمڕۆژانە عێراق لە جەرگەی بەهاربونەوەی پەتای کوڤنادا، بە بارودۆخێکی کارەساتباری توندوتیژتر و بەرفراوانتر لە جاران تێدەپەڕێ، ملیۆنان خەڵک بە هێی بارودۆخی داتەپیوی ئابووری و کارەنتەنەکردنی خەپاراستنەوە لە کوڤنا، بە هەژاری و برسێتی و بێکاری و بەبێ داهاتی ڕۆژانە دەژین. دەسەڵاتدارانی فەرمانڕەوا، نێک هەر ناتوانن پێداویستیە خەپارێزیەکان بە هاوڵاتیان دابین بکەن، بەڵکو هەوڵیش دەدن خەیان بدزنەوە لە بەرپرسیارێتی دابینکردنی گوزەرانی ئەوانەی کار و سەرچاوەی بژێویان لەدەستداوە بە هێی ئێم هەلومەرجەوە.
ئێم و ئێم هەلومەرجە پێشازارێی جەماوەر تیایدا دەژی، ڕۆگر نەبووە لەوەی هێز و حزبە دەسەڵاتدارەکان، کۆشمەکێشی نیوانیان توندوتیژ بکەنەوە لەسەر دیاریکردنی سەرۆک وەزیران و ملکەچپێکردنی خواستەکانی جەماوەر بە پێداویستیە ستراتیژیەکانی ئەمریکا و ئێران لە عێراقدا. هەروەها ئێم هەلومەرجە ڕۆگریشی نەکردوە لە ئەمریکا و ئێران بە تاوسەندنی کۆشمەکێشی نێوانیان لە پێناو دەسبەسەراگرتنی چارەنوسی عێراق، نێک هەر بە دیاریکردنی سەرۆک وەزیران، بەڵکو بەوەش وەاتەکە بکەنە گۆڕەپانی پێکدادانی سەربازی نێوانیان. لایەک میلیشیاکانی سەربە ئێران هەوڵدەستن بە موشەکبارانی بنکە سەربازیەکانی ئەمریکا لە عێراق و هێرشی تاوپسەندنی هەرشی سەربازی دەکەن، وە لەلایەکی ترەوە، ئەمریکاش ئێم هەلومەرجە دەقۆزتەوە تا بوونی خەی و شوێنە سەربازیەکانی قایمتر بکا لە عێراق و موشەکی پاتریێت دامەزرێنێت لە چەند شوێنێکی وەاتەکە و هێرشی تێرۆسەندنەوە دەکات لە ئێران.
بە ئابڕویی هێز و حزبەکانی ئێم ژێمە و مایپوچیان بە هەموان

ئاشکرایە، هیچ ڕێگایەکی پێشڕەویش لە ئارادانیە جگە لە ڕزگاربوون لەدەست ئەم ژەمە. ڕەتکردنەوەی هەر کاندیدێک کە هیزەکانی ئەم ژەمە دەستنیشانی دەکەن بە پەستی سەرەک وەزیران لەلایەن جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و لاوان و قوتابیانەوە، بەشیکە لە ئامانجەکانی ڕاپەڕین و لاری تیا نیە.

ئەو ئاڵوگۆڕە کۆمەڵایەتی و سیاسیانەی کە پێشدەن بە هەی ئاکامەکانی ئەو بارودۆخەی ئێستاوە کە لە پەتای کۆرۆناوە سەرچاوەی گرتووە، بە ناچاری ڕزگار بوون لەم ژەمە کە ئامانجی ڕاپەڕینەکەیە، لە پێشەوەی ئەجەندای ئاڵوگۆڕی شۆشگێڕانە دادەنێت. هەروەها چینی کریکاریش سۆشیالیزم دەکاتە ئامانجێکی بنەڕەتی و هەر ئێستای خەباتێکی، چونکە هێنانەدی ئاڵوگۆڕی شۆشگێڕانە بەبێ ئەم ئامانجە بەدی نایەت لە ژیانی دەیان ملیۆن لە کرێکار و هەنجدەر و زەحمەتکێش لە عێراقدا.

ڕوخانی ئەم ژەمەی ئێستا و گەڕینەوە بۆ ژەمێکی سیاسی کە دامەزرابێت لەسەر ئیرادەی سەربەخۆی جەماوەری ڕاپەڕیو لە کرێکاران و زەحمەتکێشان و لاوان و قوتابیان و سەرجەم بەبەشان و پیاوان و ژنانی چەوساوە، هەنگاوێکی بنچینەیی پێکدەهێنێت بۆ کۆتایهێنان بەم بنبەستەی ئێستای عێراق و هێنانەدی ئازادی و یەکسانی و خۆشگوزەرانی بۆ هەموان.

٥ نیسانی ٢٠٢٠

ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنیستی لە عێراق

ئاشی نەزان خوا دەیگێڕێت … عیماد عەلی

ئەوەی هەمووان دەیزانن، نەك لەم زەمانی کۆرۆنادا بەکو لەڕۆژانی ئاسایشدا وەزعی ئابووری کوردستان و نرخی شتومەك لەسەر قەزا و قەدەر و مەبەست و ئارەزوو و هەوەسی خاوەن بەرژەوەندی و دەستڕێشتوان وەستاوە نەك دەرخستن و خستنەبازاری شتومەك و خواستن و داخوازی کە بناغەی ئابووری بەناو ئازادی دونیای سەرمایەداری پێك دێنێت.

جگه لەوەی لە رووی کۆمەڵایەتی و سیاسیەوە زۆر شتی نەزانراو دەردەکەوێت، لە رووی ئابووریشەوە ئەم سەردەمی کۆنایە زۆر شتی واقعی و بە بڕاوەیی بۆ هەمولایەکی روون کردەوە. ئەوەی شەو و ڕۆژ قۆرخکارانی کوردستان باسیان دەکرد و دەیانناڵاند کە لە هەموو شوێنکی دونیا و لەهەر سیستمکدا بێت نرخ لەسەر بڕی خەرجکراو و رادەی داواکاری هەر دەرخستەیەك بەقەد خواستن و پێویستی و زەرورەتبونی وەستاوە و جۆان بەنرخەکە دەکەن. بۆیە نمونەی فرۆشتنی نەوتی جیهانیان دەهینایەوە و هەروەك سەرجەم کاڵاکانی تریان بەوە دەبەستەوە بۆ هەروا تێك بڕەی پشتی ئابووریەکەی داهاتی نەوت بێت. هەروەها نرخی دراو و هەر کاڵایەك بە بەراودر بە نرخی نەوت لەجیهان لە لایەکەوە و، بە پێ پێویستی شتومەکەکە لە شوێنکەوە بۆ ئەویتر دەگۆڕێت و لەلایەکی ترەوە ژیان و گوزەرانی خەڵك وپێویستیەکان هاوکێشەیەکی پێکەوەبەستراون و چەند داواکاری لەسەر هەر شتێك زۆر بێت ئەگەر بەردەست نەبێت نرخی زیاتر دەبێت(لەم بارەش چەندین جار زیادو کەمی کاڵایان بەدەستی خۆیان گۆڕی) ئەمە ئەگەر قۆرخکاریش وەلاونێین.
هەر لەکوردستانی لەمەڕ خۆمان لەبەر چەندین هۆکار ئەو یاسایە ناخوات :

- سیاسەیکان هەمان ئەوکەسانەن کە بازرگانی دەکەن یان حزبەکانن یان ئەوکەسانەن کە ژمارەستە و شێخی دەرباری ئەوانن و بازاریان کۆنترۆڵ کردووە وتەنانەت دەرخستە و داواکاری خەڵکیشیان بە پروپاگەندە و لەگۆشەی سودی خۆیان تێکداوە و بە میزاجی خۆیان بەڕێوەیدەبەن نەك بە پێی پێویستی خەڵك و مامەڵەی سروشتی بازار.
- راگەیاندنیان کۆنترۆڵ کردووە و، ئەمەش وادەکات بە هەر پروپانگەندەیەك لە هەر لایەنێك بیەوێت کاڵایەکی خەرج بێت، لە دەزگایەکی راگەیاندنەوە بازار دەوروژێت و هەرچی کاڵای بەسەرچوش بێت لەکۆگاکان بەتاڵی دەکەن و نایەڵن و لەوشدا هیچ دەزگایەکی راگەیاندن نیە بەرپەرچیان بداتەوە و تەنانەت وەکو جیهانی سەرمایەداری ململانێ دروست بکات و بتوانێت بەدرۆیان بخاتەوە و، ئەو راگەیاندنانەی خۆیان بەسەربەخۆش لەقەڵەم دەدەن یان حزبەکانی لەپشتیانن یان خاوەنەکانیان خەڵکی سەرمایەدار و بازرگان کە ئەویش لەم بوارە قازانجی باش دکات و مەعقول نیە دەست بە قازانجی خۆیەوە بنێت و، لەمبارەوە فزەیان لێوەنایەت.
- کۆنترۆڵی هاوردەکردنی دەرەکی بە رەهایی لەدەست حزبدایە و

بەهەر شێوەیەك بێت ئەویش بۆ بژێزی ژیانی لەشکری کادرەکانی یاری بە بازار و دەرخستە وداخوازی دەکات.
باشترین بەڵگە بۆ ئەوەی بیسەلمێنن کە بازار بەپێی دەرخستە وداخوازی نیە و بەدەستی ئەم چاوچنۆك و قۆرخکار و مافیا و گەندەڵانەیە، ئەوەش ئەگەر تەنها چاو لەم ماوەیەی کۆرۆنا بکەیت کە داخوازی لەسەر بەنزین تا سێ لەسەر چواری ئەوسای ژیانی خەڵك کەم بێتەوە و بەهەمان شێوە هاوردە دەکرێت و بڕی دەرخستنی لە سەدا هەشت سەد زیادی کردووە کەچی نرخی وەکو خۆی بۆ هیچ گۆڕانکاریەك تەنانەت بە فلسیك کەمی نەکردووە، بەڵام پێشتر و بەبریاری حکومەتی و لە کاتێکدا کە داخوازی لەسەر زۆریش بوو نرخەکەیان کەم کردەوە، بە پێچەوانەی هەموو یاسایەکی ئابووری لەهەر سیستەمێکدا بێت بە سەرمایەداری و سۆشیالیستی و سۆشیال دیموکرات و لیبراڵیشتەوە.
بۆیە چۆن سیاسەتی بەڕێوەبردنی ئەم هەرێم و گەلە بەدبەختە لەسەر قەزا و قەدەر و میزاج و بۆچون و بڕەژەوەندی کەمەڵك بنەماڵە و دەستڕێشو بەڕێوە دەچێت ئاوها وەکو بوارێکی هاوپوەست بەسیاسەتەوە ئابوریەکەش بەمان ڕێەو و بە شێوەیەك تێکدراوە کە کەس ناتوانێت پێشبینی وخەمڵاندن بۆ هیچ شتێك بکات، بۆیە بۆمان هەیە بڵێین؛ لە کوردستانەکەی لەمەڕ خۆمان، ئاشی نەزان خوا دەیگەڕێت.

گۆڕان و کۆرۆنا ... محەمەد بۆرزی

کۆرۆنا بۆندی کردووین
ژیانی خۆشی بردووین

خۆمان جوان دەپارێزین
بۆرامبەری نابەزین

وەرمان دانابەزێ
هەر دەبێ ئەو ببەزێ

ئەوکاتە دەمە دەر
باپیرە دەستم دەگرێ

گوێ دەبێین ، گوێی بەندار
بە پزیشک و پەرستار

بە کەسانی میهرەبان
پەنا بوون بە هەژاران

٩ / ٤ / ٢٠٢٠